

ARH Diss. B - 25742

T R U Üldise Ajaloo Kateder

1848. aasta revolutsioon
Prantsusmaal ja töölisklass

Diplomitöö

Hilja Pürtalu

Suv. nr. 288.

1951.a.

Sisukord

	Lk.
<u>Sissejuhatus</u>	3
1. <u>Juulimonarkhia küis</u>	10
a) Prantsusmaa majanduslik areng	10
b) Töötavate masside olukord ja töölisküsimise areng	14
c) Guizot' kabinett ja revolutsiooni- lise situatsiooni tekkimine	30
2. <u>Vebruarirevolutsioon</u>	40
a) Vebruaripäevad Pariisis ja proletariaadi osa selles	42
b) Ajutise valitsuse moodustamine	48
3. <u>Ajutise valitsuse periood</u>	59
a) Ajutise valitsuse reaktiiviline poliitika	61
b) Klassivõitluse terasnemine ja valimised Auhavaru Kogusse	69
4. <u>Juunipäevad</u>	80
a) Auhav Kogu ja avaliku reaktsiooni algus	80
b) Pariisi tööliste juuni-ületoos	86
c) Juuni-ületoosu tähtsus ja õppetunnid	102
Kokkuvõte	106
Kasutatud kirjandus	113

Sisejuhatus

Ühese tähtsaks rahu eest võitlemise keskpunktiks on tänapäeval saanud Prantsusmaa, mis inglise - ameerika imperialistide plaanide järgi peab saama NSVLiidu ja rahvademokraatia maade vastu suunatud agressiooni ühese platsdarmiks. Üha sügavamini tungib prantsuse rahvahulkadesse kommunistliku partei poolt püstitatud loosung: „Prantsuse rahvas sunagi, ei hanna sunagi sõdima Nõukogude Liidu vastu!“ See loosung on saanud mõige populaarsemaks loosungiks Prantsusmaal.

Selle võitluse eesmärgiks, mida peab prantsuse rahvas ameerika imperialistlike anarhiste ja omamaiste retuute vastu, seisab tööliklas kommunistliku partei juhtimisel. Prantsuse rahva laiadeli hulkadele on saanud ajaloo õppetundide alusel selgeks, et kommunistliku partei, mille loosungiks on rahu, rahvuslik sõltumatus ja sõprus Nõukogude

Liiduga, ei võitle mitte ainult proletariaadi klassihuvide eest, vaid nõgu prantsuse rahva eluliste huvide eest.

Prantsuse rahvas on jõudnud arusaamisele nende sõnade õigsuse, mida ütles Maurice Thorez, Prantsusmaa Kommunistliku Partei peasekretär, Lille'i kongressil 1926. a., et just kommunistid internatsionalistidena näitavad kõige paremini Prantsusmaa rahvusliku ühivara ja just kommunistid on need, kes ei taha, et inglise-ameerika pankurite kätte läheks prantslaste paljude põlvkondade töövil. Teise Maailmasõja ajal, kui prantsuse kodanlus töötas koos Hitleriga, oli Prantsusmaa Kommunistlik Partei see, kes juhtis töötava rahva võitlust onupantide vastu. Selles võitluses langes 75 000 prantsuse töörahva ustavat poega - kommunisti.

Prantsuse kodanlus jätkab ka peale Teist Maailmasõda oma rahvasvastast poliitikat, millest annavad tunnistust Prantsusmaa marsaliseerimine, Põhja-Atlandi panti allakirjutamine, Schumani plaani toetamisele asumine ja sisepoliitikas - Kommunistliku Partei väjatõrjumine valitsusest, rahvusliku tööstuse nõukõnõmbamine ameerika monopolistide kausus, suurevahendid töölisliikumise vastu ja

rahupooldajate jälitamine. Kõik need on selged tõendid sellest, et prantsuse kodanuse poliitika viib maa fašiseerimisele.

Prantsusmaa ühinemine Marshalli plaaniga rahjastab tõsiselt ta majandusliku ja poliitilise huvisid. Prantsuse tööstuses terve rida põhilisi haavid ähvardab liivideerimise oht. Marshalli plaan on toonud prantsuse rahvale palju hädasid ja viletsust. Maurice Thorez, paljastades Marshalli plaani kui Euroopa rahvaste ajastamise vahendit, ütles ühel oma esinemisel, et see plaan on Prantsusmaa poliitilise ja majandusliku ajastamise plaan.

Prantsuse proletariaadi murdumise mariteadlikkus on toimunud pika ajaloolise etapi jooksul. See on teos saanud veriste õppetundide najal, mis prantsuse tööliklass on saanud 1848.a. revolutsioonis kui ka 1871. a. Pariisi Kommunist.

1848. a. revolutsioonis astus tööliklass emakordult välja kui klass oma nõudmistega, mis eriti mäkimisväärselt tuli esile Pariisi tööliste juuni-ülestõus, mis avalikult tõstis lipu „demokraatliku ja sotsiaalse vabariigi“ eest, kapitali vabariigi ja privileegide vastu. Juuni-ülestõus 1848. a. oli suurest

sündmuseks proletariaadi revolutsioonilise võitluse ajaloos. Üheski varem esinenud ülestõus ei olnud töölinde seadnud küsimuse võimu saavutamisele nii teravalt üles kui just juunipäeval.

1848. a. revolutsiooni julm mahasurumine ei suutnud peatada juunipäeval alustatud võitlust. Nagu ennustusena kõlavad suure vene demokraadi, Herzeni, sõnad, kes ütles: „Pärast säärast ülestõusu ja säärast liüasaamist ei tõuse rahvas nüpea. Ta vajab puhkust, ta on jäänud ilma nõigist oma sõnadest, kõigist juhtidest. Vähiwagi liikumise puhul muenevad juunipäevade õudused kümme norda suuremas ulatuses. Kes teab mõrtnalikkuse piiri, milleni võiksid minna korra kaitsjad? Seni pole nad millegi es peatuma jäänud. Kui vaid suured Pariisi rahval jätkuus kannatust, — lahingu ta praegu pealgi lasalt, mis on üle vallatud tema veriga... Ma ei tea kas tal tuleb heis'ata sotsialismi lippu Pariisi börsil, kuid tean, et ta taneb nätte juunipäevade, aprilikuur-utmise, tüssamise est ranojas, Cavaignac'i võltri üleskõrte est. Võimatu on peatada juunipäeval alustatud sõda.“¹⁾

1) Herzen, Valitud artiklid ja kirjad, I, lk. 218. jj.

Kui juuni-ülestõus oli esimeses ast-
 mens prantsuse proletariaadi võitluses, süs-
 teises oli juba Pariisi Kommune 1871. a.
 Kuid Pariisi Kommune, mis andis esimese
 hoole kapitalismile ja oli uut tüüpi riigi,
 proletariaadi diktatuuri riigi algkujun,
 oleks võinatu olnud ilma 1848. a. juuni-
 ülestõusu kogemusteta. Sidudes omavahel
 neid kahte suurimat sündmust XIX saj.,
 ütles Marx Pariisi Kommune kohta, et
 ta "... on kumbamaks meie partei saavutu-
 sus Pariisi juuni-ülestõusust alates." 1)

Juuni-ülestõuse, selle prantsuse prole-
 tariaadi esimese võitlusetapi, uurimine omab
 suurt tähtsust eiti praegusel ajal, prole-
 tariaadi revolutsiooni ulõhtul Läänes.

Käsoleva töö eesmärgiks on anda üle-
 vaade 1848. a. toimunud revolutsioonist Prant-
 sumaal ta tekke, arengu ja mahasurumi-
 se etappidel. Näidata proletariaadi osa Veb-
 ruarivolutsiooni päevil ja paljastada
 prantsuse kodanluse reetlikku poliitikat töö-
 listlasi suhtes. Nimelt omab prantsuse kodan-
 lus Veebruarivolutsiooni tulemuni ära ka-
 sutada oma seisukohtade niidlustamises
 ja etivalmistamises pealtingiks töölistele.
 Tõsta esile just kodanluse provotseerivat
 taktikat, kes sündis proletariaati juuni-üls-

1) Маркс и Энгельс, Маркс - Л. Кунстманн, Соц., т. XXVI, л. 106.

tõusule, millele pidi paratamatult järgne-
ma tööliklassi koostus rihtlari näidata
nende juunipäevade veriste õppetundide
tähtsust nagu maailma proletariaadi vaba-
dusliikumisele kapitalismi ikest ja nende
õppetundide edusat ärakanutamist 1917. a.
revolutsioonis Venemaal.

1848. a. revolutsiooni on põhjalikult rui-
tud suunte proletariaadi juhtide, teadusti-
nu kommunistide loojate Karl Marxi ja
Friedrich Engelsi poolt. Nende tööd, nagu
Karl Marxi „Klassivõitlus Prantsusmaal 1848-
1850. a.“ jt.¹⁾, samuti Friedrich Engelsi Pariisi
töölise juuni-ületoosuse analüüsi artikkel
„Lükkumise näin Pariisis“ jt.²⁾ on kanutatud
näisoleva teema kirjutamisel. Samuti on
suurt tähelepanu pööratud V. I. Lenini ja
J. V. Stalini sulest ilmunud artiklitele.³⁾

-
- 1) Marx, K., Крассобая борьба во Франции (1848-1849),
Восемнадцатое апреля Луи Фроканьяма, Маркса-
- Л. Кириньмань jt. tööd;
 - 2) Engels, F., Маркс и „Глобая Рейнская разема“ (1848-1849)
Ког обшествен и Таруне jt. tööd;
 - 3) Сталин, J. V., Октябрьная революция и венне коммунистиде
фантика, Венне революцияни võиду тингунуст jt. tööd;
 - 4) Ленин, V. I., Мысль и революция, Мы каморо крассобо немор-
-сума управогам и. управогам? Кабениану? jt. tööd.

Peale marksismi-leninismi märkide on kasutatud nõunogiaegse ajaloolaste, nagu Moloti, Zastenkii ja Potemkini töid, seejuures on arvestatud Zastenkii töö "1848aasta revolutsioon Prantsusmaal" kohta käiv müütina, mis avaldati Birjuvoritsi poolt ajakirjas "Вопросы истории" ¹⁾

Samuti on töö kirjutamisel kasutatud sotsiaaldemokraadi Liebnichti ja kodanlike ajaloolaste nagu Erite ning Lavinski ja Rambauti töid selle ajajärgu kohta, seejuures on neisse suhtunud kriitiliselt, võttes arvesse peamiselt küll vaid faktilist materjali kui ka neis erinevaid prognooseid müütis. Töö illustreerimiseks on kasutatud 1848.a. revolutsiooni kaardid, suure vene demokraadi, Herzeni mälestusi.

1) Бирюков, В., Л. Записки. Революция 1848 года во Франции, Вопросы истории, кн. 138-142, т. 2., 1951.

1. Juulimonarkia kriis

1830. a. toimus Prantsusmaal Juulirevolutsioon, mis andis hoobi vanale aadlile ja tõi võimu juurde kodanluse nõrgemad tipud. Riiklik võim, mis oli ära võetud ühe ekspluataatorliku rühma, suurmaavaldajate, käest, läks nüüd teise ekspluataatorliku rühma, suurpankurite ja tööstusmagnaatide kätte.

Prantsusmaa ajaloos algas juulimonarkia periood, mis kestis 1830-1848. a. „Juulimonarkia“, tähendab Marx, „ei oleud muud kui austriaühing Prantsuse rahvuslike rikkuste ekspluateerimises, mille dividendid jagati ministrite, parlamendi, 240 000 valija ja nende kaastarite vahel. Louis Philippe oli selle ühingu direktor...“¹⁾

a) Prantsusmaa majanduslik areng

Juulimonarkiaaegset majandust iseloomustab kapitalismi edasine areng. Tööstus teeb sel

1) Маркс и Энгельс, Чужие походы 1848г., Сор., т. VIII, к. 6.

ajal suuri edusamme. Selle perioodi tööstus-
 likku arengut iseloomustavad järgmised näita-
 jad: kui 1830. a. kaubanduslikesse ja tööstusli-
 kesse ettevõtteisse mahutatud kapital oli 30 mil-
 jardit franki, siis 1848. a. tõusis ta 45 miljardini;
 samuti suurenes aurumasinate arv tööstuses 1847. a.
 4853- ni; puuilla tarbimine suurenes 28 miljonilt
 kg- lt (1831. a.) 64 miljoni kg- ni (1845. a.); kivisöe
 toodang suurenes 1760 tuhandelt tonnilt (1831. a.)
 5153 tuhande tonnini (1847. a.); malmi toodang
 224 tuhandelt tonnilt kuni 602 tuhande tonni-
 ni. Algas ka intensiivne raudteede ehitamine:
 kui 1835. a. Prantsusmaal oli kõigest 148 km.
 raudteid, siis 1848. a. oli juba 1931 km.

Raudteerõrku arenemine võimaldas tähe-
 lepanuvääriva sise- ja väliskaubanduse kasvu.
 Väliskaubandusekäive suurenes 945 miljonilt fran-
 gilt (1825. a.) 1772 miljoni frankini (1846. a.),
 seega peagu kaks korda. Linnad, nagu Lil-
 le, Saint- Etienne, Rouen jt. muutusid suurteks
 tööstuskeskusteks. ¹⁾

Tööstuslik areng oleks aga olnud veelgi
 suurem kui poleks olnud rida takistavaid
 põhjusi. Teatavat osa mängis süü muidugi
 maa tähtsate ressursside, nagu kivisöe ja raua-
 maagi, vaesus, mida tuli vedada välismaalt.
 Samuti, erinvalt Inglismaast, kus tööstusliku re-

1) Zacherkes, Riborsousur 1848 roga bo fpanusuu,
 lk. 11jj.

volutsioonile eelnes agraarrevolutsioon, mis lõi eeldused suurvabrikutööstuse arenguks, oli Prantsusmaal väiketalupojaomandi domineerimine takistatus suurtootmise võidule linnas.¹⁾

Tähtsat osa tööstusliku arengu pidurina mängis aga juulimonarhia majanduspoliitika, mis oli suurvodanlise soorimise poliitika.

Selline majanduspoliitika lõi rikastumise võimaluse „... mitte tootmise teel, vaid juba olemasoleva vööra rikkuse osava omastamise teel.“²⁾

Suurfinantsistide valitsemine röövis maad börsioperatsioonidega, rügirõlgadega, raudteemonopolidega ja takistas seega kapitalide juurdevoolu tööstusse ja kaubandusse. „Riikliku defiitsit just oli ta (st. suurfinantsist - minu märkus H.P.) peamiseks spekulatsiooni objektiks ja ta rikastumise tähtsaimaks allikaks. Iga aasta järgi - uus defiit. Iga nelja või viie aasta pärast - uus laen. Aga iga uus laen viis finantsaristokraatia pankroti lähemale, ta pidi tegema laene pankrotitelt kõrge rahjulikumatelt tingimustel.“³⁾

Raudteede ehitamine oli antud suurfinantsistide austruutride kätte, kes hoolitsedes vaid

1) Мороз, Урюковские дни 1848 года в Париже, lk. 14.

2) Маркс и Энгельс, Урюковское порокенне, Col., nr. VIII, lk. 6

3) seabamos, lk. 5.

oma inimese rikkastumise eest, ei vaadatud raiete ehitamisel kaubanduslik-tööstusliku arengu vajadustele.

Samuti kandis pangakapitali areng ühekskülgset iseloomu ning ei olnud kooskõlas maa majanduse arengu huvidega. Kaubanduslik, tööstuslik ja põllumajanduslik kredüt, mis oli vajalik kodanluse laiadele ringkondadele, ei arenenud seeparast, et ne ei vastanud finantsistide huvidele, kellele olid kasulikud kõrgeid diskontoprotsendid. ¹⁾

Rügi pundi jääside katmine suurte laenuudega ja monopolide andmine suurfinantsistide aktsiaühingute kätte siostus äärmise proteksionismiga, mistõttu tõusid vilja, rüetisainete ja toorainete hinnad siseturul. ²⁾

Proteksionism põllumajandusproduktide alal andis suurmaapidajatele võimaluse hoida kõrgeid põllumajandussaaduste hindu ja rikkastada linna töölavate masside ja küla-kehviste arvel. ³⁾

Juulimonarhia majanduspoliitikat iseloomustades, ütles Marx järgmist: „See süsteem arengamööda sattus hädaohtu ja kahjustas kau-

1) Томский, Увольская монархия во Франции (1830-1848гг), лк. 4.

2) Морок, Увольские гни..., лк. 14.

3) Засменкер, Революция 1848 года..., лк. 9.

Kadunud igasugused lootused, et juunimonarhia võib parandada töötavate masside olukorda. Töölisklassi olukord oli äärmiselt raske. Enamikul juhul kestis tööpäev 14-15 tundi, sageli ka 17-18 tundi. Kantati rohkesti ka laste tööjõudu, kes pidid töötama 12 tundi päevas. Töötam oli aga äärmiselt vilets ning ei võimaldanud murtseda isegi mitte kõige hädavarajalikumat. Peamiselt toidu- ja riieproduktis oli kartul, kuna liha oli suureks lüpsuks.¹⁾

Töölised elasid süngetes, räpastes neldriks või pööningutel ja sageli koguni muldonnides. Raske oli aga eriti töötavate masside olukord tööstuslike müside perioodil, mil neil tuli kannatada tööpuuduse all. Töölised olid ilma jäetud elementaarsetestki õigustest. Kehtis edasi raskus, mis keelas töölistel streiki ja ühinemisõiguse.²⁾ Kõige varandusliku tsensus jättis töölised ilma valimisõigusest. Suur rahaline maks ja kohtuprotsessid tegid peagu võimatuks töölisklasside - ja ajakirjaste väljaandmise.³⁾

1) Томаркун, Условное мочаркун..., lk. 4.

2) Замеркун, Револуция 1848 года..., lk. 18.

3) Морок, Условное гун..., lk. 19.

Rasne oli ka talupoegade olu-
 nord, mida halvendasid maksude suuren-
 damised, mis olulisemas osas langesid just
 peamiselt maaelanikkonnale. Kehvtalurah-
 vast ekspluateerivad halastamatult suur-
 maavaldajad ja kulunud. Rasned olid
 maarendi tingimused väinetalupoegadele,¹⁾
 kes moodustas toonordse Prantsusmaa ela-
 nikonna põhinise massi (peagu 75%).
 Maapundus, rasned renditingimused, maksud,
 suurmaavaldajate, spekulantide ja liigkum-
 rõtjate rühmine tegi maa töötlava elanik-
 konna olukorra äärmiselt raskest.²⁾

XVIII saj. lõpul toimunud revolutsioon
 Prantsusmaal, nagu näin nodanliund revo-
 lutsioonid, arendas ühe kurnajate grupi tei-
 sega; prantsuse talupoeg rabamaes null feo-
 daalset rühmisest, kuid see arendus nüüd
 kapitalistliku inkega. „Talupoja maastiku“,
 kirjutas Marx 1852. a., „on kujunenud üheks
 vahendiks, mis võimaldab kapitalistil harrida
 maast kasumit, protsente ja renti, hoolimata
 sellest, kas talupojal õnnestub endale saada
 kas või ainult tööta. Kapitali poolt investe-
 tud väine-vaarand, mille arenemine toob para-
 tamatult kaasa selle investamise, on muutunud
 prantsuse rahvamassi troglodüütideks. 16 miljonit

1) Томеукине, Уоронская монархия..., lk. 5.

2) Мороз, Уоронская гуа..., lk. 19. jj.

talupojaga (nende hulgas na naised ja lapsed) elavad noopais, millest inantsul on ainult üks aken, teisel osal kõigest naks, parimal juhul aga kolm... Peale ametlikult teada oleva nelja miljoni (nende hulgas lapsed jne.) vaese, hulkuuri, roimari ja prostitundi leidub Prantsusmaal veel viis miljonit hinge, kes on majandusliku laostumise äärel ja kes elavad maal või rändavad vahetpidamata oma kallide ja lastega maalt linna, linnast maale." ¹⁾

Sellil töötavate masside kurnamisel ja viletsuse ajal toimuval na esimesel maailmas sõjast töölise väljastumisel kapitalistliku korra vastu. Prantsusmaa töölislaste väljastumise esiridades sammub Pariis, kes oli juba kuulnud oma revolutsiooniliste traditsioonide poolt XVIII sajandist. Töölise arvult oli Pariis kaunis tähelepanuväärne. Suurem osa tööliste kuulud sin väike- ja keskmistene ettevõtte, hoolimata uute suurettõete antamisest. Kü näiteks näitas 1847. a. 64 816 ettevõtet 25 116 palgalise tööjõuna mitte üle 10 tööline ning ainult 7 117 ettevõtet omas üle 10 tööline; 32 573 ettevõtet olid näibustööjad, mis kuuluvad ühiskondlike tööli-

1) Мопус и Дурейс, Рочеснагуамое Спродува Сгу Фона - нарма, Сос., м. VIII, к. 409.

tele, kellest mõned eksplaateerisid 1 töölisi. Parüsi kogu töötava elanikkonna suurus oli 1848. a. 356.546 inimest, kellest oli mehi 218.940, naised 112.890 ja alaealised 24.714 (faktiivselt rohkemgi). Kuivõrd tähelepanuvääriva osa moodustasid töölised koos perekonnaliikmetega järeldub sellest, et Parüsi kogu elanikkonna arv 1846. a. oli 1054 000 inimest.¹⁾ Asjaolu, et Prantsusmaa pealinna, Parüsi, olid olemas nii suured proletariaatide ja poolproletariaatide massid, oli suur poliitiline tähtsus. Sellest ajast ongi tingitud, et 1830. a. juulirevolutsiooni päevil ja kodanlik-vabariiklikus liikumises 1830-ndate a. algul olid Parüsi töölised peamiseks revolutsiooniliseks jõuks. Parüsi töölisvartalitist on eriti silmapaistnud Saint-Antoine eslinn, mis oli revolutsiooniliste väljastumiste enimtes riikides juba XVIII saj. lõpul.

Suuruselt teine linn Prantsusmaal, Lyon, mis oli suures sünditõustuse keskuses, omas suure osa elanikkonnast töölini ja väikekäsitöölisi. Lyoni sünditõustuses arvestati 30-ate a. algul 750 manufaktuuriomanikku, 8000 töökojomanikku ja ligi 40.000 töölisi.²⁾

(Veis Prantsusmaa suurimates tööstuskeskustes — Parüsi ja Lyonis toimub 1830-ndate a.

1) Мороз, Уронские гны..., lk. 15.

2) Сеalsamas, lk. 16.

nida revolutsioonilisi väljaastumisi.

Revolutsioonilised väljaastumised algavad juba 1831. a., mil septembris toimusid Pariisis tänavarahutused protestiks Louis Philippe'i reaktsoonilise välispoliitika vastu. Nimelt selle vastu, et Louis Philippe ei ootanud mingit abi ülestõusnud poolakatelt, kes maha suruti Nikolai I vägede poolt. Rahutused Pariisis kestsid neli päeva.

Sama aasta, 21. novembris toimus Lyonis tööliste ja käsitööliste ülestõus, mis puhkes peale protestistreiki ettevõtjate vastu, kes olid rünnanud uusi palgatingimusi. Kolmepäevase võitluse järel vallutasid töölinid Lyoni. Ülestõusnute loosungiks oli: „Elada töötades või surra võideldes!“ Valitsusväed pidid lahuma linnast; kuid ülestõusnud, omamata kindlat organisatsiooni, ei osanud ära kasutada võidu tulemusi ja ei võtnud poliitilist võimu endi kätte, püüdnud ainult staabi loomisega prefenti tegevuse jälgimiseks.

3. detsembril surusid Pariisist saabunud väed ülestõusu maha. Lyoni ülestõus avaldas suurt muljet kaasaeglastele kui esimene avalik tööliste ülestõus kapitalistliku ühiskonna vastu. Tähtsaim, et ajalooareenile on astumas uus jõud — proletariaat, milles seisnebki ta ajalooline tähtsus.¹⁾

1) Томский, Урльская монархия..., lk. 5.

1830-ndad aastad on märkimisväärsed vabariiklaste ülestõusude poolt, milledest aktiivselt võtsid osa esirindlinnad töölinnad. Nü puhkes 5 juunil 1832. a. Pariisis ülestõus, mille eesmärgiks oli monarhia kukutamine. Seda ülestõusu juhtisid väikesodanlike vabariiklaste ühingute liikmed. Erimast nonda oli süü töölisvartalite barrikaadidel üles tõstetud punane lipp. 6 juunil oli vabariiklaste vastupanu murtnud. ¹⁾

1834. a. aprillis puhkes uus ülestõus Lyonis, mis kandis juba selgelt väljendatud poliitilist iseloomu: võideldi vabariigi loomingu all see ülestõus leidis vastukaja teistes linnades. Nü toimus samal aastal Pariisis vabariiklaste ülestõus, millest ka töölinnad aktiivselt osa võtsid.

Ülestõusu julmale mahasurumisele järgnes terror vabariiklase ja demokraatliku liikumise vastu, mis sundis esirindlinke töölinni minema pörandada alla. ²⁾ Reaktsoon tugevnes veel peale 28. juunil 1835. a., mil teotati atentaat Louis Philippe'ile. Kõndele väljastumistele vastab valitsus nn. „septembriaadustega“, andes septembris 1835. a. välja karmid trüüsiadused, milledega suurendati piiridiliste väljastumete kantsjonit ja trüüsiaduseid. ³⁾ Kõni 1834. a. teise Lyoni ülestõuseni oli vaba-

1) Томский, Увольная монархия..., lk. 6.

2) Заменев, Революция 1848 года..., lk. 18.

3) Томский, Увольная монархия..., lk. 7.

rüklis liikumine ühendanud võitluses valit-
suse vastu. mitmesugused ühiskonnaklassid:
proletariaadi, väike- ja kesknodanluse, siis
1834. a. aprilliülestõusude päevil tuli juba ilm-
siks lõhe väikenodanluse ja nodanlikvaba-
rünlaste ridades. Nimelt ühed neist taht-
sid veel välja astuda koos proletariaadi-
ga üht käes, teised aga, olles hirmul pema-
se liigu ja 1834-1835 aastate repressiivse sta-
duste es, hakkasid pooldama juulimonarhiaal
on selge, et nü lõhe tekkimine vabariikluses
kui ka proletariaadi ülestõusude mahasurumini-
ne kindlustas mõneks ajaks Louis Philippe'i
võimu. Vabariikliku liikumine võtab nüüd uue
vormi. Algab nimelt salajaste vabariikliku ühin-
gute tugevus periood, millide noosis oli, eri-
nevalt 1830-1834-ndate a. vabariiklikest organi-
satsioonidest, peamiselt proletariaad.¹⁾
Tuntuimaks neist oli ühing „Kastorjad“,
mida juhtis Blanqui. Blanqui oli, Stalini
väljenduse järgi, üks neid „... proletariaadi
juhte, formilise aja juhte, prantilisi juhte,
kes on ennastsalgavad ja julged, kuid nõr-
gad teoorias. Rahvahulgad ei tunesta ni-
ja nende juhtide nimesid. Kuid liikumine
tekkima ei või elada ainult mälestustest:
ta vajab selget eesmärki (programmi) ja kind-

1) Томский, Увольная монархия..., lk. 7.

lat joont (taktikat)." ¹⁾

Blanqui oli veendunud, et ülestõuse võib toostada väikese rühma elukutseliste revolutsionääride poolt ja et seda võib välja kutsuda igal soovitud momendil. ²⁾

Seega Blanqui, pooldades vandeseltslikku taktikat, ei hinnanud masside osatähtsust arvestanud võitluse nonverbaalseid tingimusi. Kuivõrd ekslik oli ta arvamine, selgub ühingu "Aastaagade" poolt 12. mail 1839. a. organiseeritud ülestõusust Pariisis. Ülestõusumisel õnnestus vallutada ainult üks politsei vahipost ja raekoja hoone, kuna neid ei toetanud laialdased massid, kes seisid ülestõusust eemal.

Mille poolt erineb siis blannism marxismist rebasestatud ülestõusu käsitleuses? Selle kohta toob rebase Lenin oma artiklis "Marxism ja ülestõus", öeldes järgmist: "Et olla edukas, peab ülestõus toetuma mitte vandesõule ega partile, vaid esirindlikele massidele. See on esimene tingimus. Ülestõus peab toetuma rahva revolutsioonilisele tõusengule. See on teine. Ülestõus peab toetuma nüügusele pöördemündole järjest tõusva revolutsiooni ajaloos, mil rahva esirindlike

1) Stalin, Lenin kui VK P organiseerija ja juht, Teosed, 4, lk. 307.

2) Morok, Ustoyekue gnu..., lk. 24.

riidade aktiivsus on kõige suurem, mil vaenlaste ja nõrkade, poolikute, otsustusvõimetute revolutsioonisõprade riidades on kõhklemine kõige tugevam. See on kolmandaks.

Ülestõusmisimise käituse nende kolme tingimuse poolt erineb marxism blannismist.¹⁾ Ilma neid tingimusi arvestamata ei saa olla edu ülestõus. Rajades oma ülestõusu läbitõimise nende põhitingimuste arvestamisele, võis vene proletariaat 1917. a. oktoobris saavutada võidu.

Peale vabariiklike ülestõusude, millede läbiviimisel oli suur osatähtsus ka töölistel, töölised kodanliku monarhia vastu üles ka ta parempoolsed vastased — bonapartistid ja legitimistid. Legitimistid püüdsid trooni tagasi saada Bourbonidele, orienteerudes maasaldajate aristookraatiale ja kõrgemale vaimulikkonnale. Legitimistid ei leidnud toetust talupoegkonnas ja Venée mäss summutati kürest.

Legitimistid kannavad nüüd karutama demagoogilisi võtteid masside kaasatõmbamiseks. Teisib poliitiline liikumine, mis on tuntud „fedaalse sotsialismi“ nime all. Marx ja Engels andsid „Kommunistliku partei manifesti“ terava kriitika selle liikumise kohta: „Sõmpaaria äratamises, aristokraatia pidi teeskuma, et ta ei pea enam silmas

1) Resnik, Марксизм и бюрократизм, Сор., m. 26, lk. 4. j.

silmas oma huvimid ja formuleerima oma
süüdistusakti kodanluse vastu ainult explua-
teeritava tööajalassi huvides... Nii tennis-
fodaalne sotsialism..., mis tabas kodan-
lust mõnikord otse sõdamesse ribeda, väi-
muskalt lõikava hukkamõistuga, kuid mõ-
jus alati koomiliselt seetõttu, et ta oli täis-
ti võimetu mõistma ussage ajaloos näinud." 1)

Legitiimistide nõual astus välja ka
bonapartistide partei, kes hõlitas lootust nur-
lutada keisris Napoleon I poega, Reichstaadti
hertsogit, kelle surma järgi 1832. a., sai krooni
pretendendiks Napoleoni vennapoeg, prints Louis
Bonaparte. Louis Bonaparte katsus
1836 ja 1840. a. muutada juulimonarhia valit-
sust, kuid mõlemad katsed nurjusid. Nii nagu
legitiimistideki püüdnud ka bonapartistid demagoo-
giliste võtetega jätta rahvast. Nii avaldas Louis
Bonaparte ise 1844. a. brošüüri „Pauperismi kao-
tanisust“, milles ta silmanähtavalt esitas end
töölajate huvide kaitsjana." 2)

1839. a. ülestõusu mahasurumise taga-
järgel oli nüll hävitatud ühing „Postaajad“,
kuid sellega ei lõppenud veel esindlikke töö-
liste ja revolutsiooniliselt meelitatud intelligentsi
võitlus juulimonarhia vastu. Enneolematuid

1) Marx ja Engels, Kommunistliku partei manifest, lk. 48. jj.

2) Томаркун, Уставная монархия, lk. 9.

mootmeid saavutasid 1840-ndate aastate tööliste streigid ja nende organiseeritus ja klassisolidarsus. Nii korraldasid Pariisi tööliised 1840.a. suure streigi, mis haaras peagu kõik tööstusharud. Suure poliitilise tähtsusega olid ka streigid Loire'i rüüsöerajoonis 1844, 1846 ja 1847.a.¹⁾

Tööliste hulgas levivad sel ajajärgul sotsialistlikud ja kommunistlikud ideed, mis kajastavad üha tugevamini töötava rahva protesti kapitalistliku surve vastu. Uue arengu sai stihiline tööliste kommunism, mille kohta Engels ütleb: „... see tööliste osa, kes, veendudes puhtpoliitiliste rüügipöörde pundulikkuses, nõudis ühiskonna põhjaliku ümbunorraldamist, nimetas end siis kommunistlikuks. See oli veel alles pooldi läbi töötatud, alles instinktiivne, mõninord jämedavõitu kommunism.“²⁾ Tä võimaldas suurt edu rahuliku utopistliku kommunismi ideede levimule, mida jutlustas Étienne Cabet (1788 - 1855). Oma tegevust alustas Cabet väinurodamliku demokraadina, kuid pärast tsarismiga tutvumist Inglismaal, kaldus ta utopistliku sotsialismi vaadete poole. Cabet on peamiselt tuntud oma raamatu „Ikaaria reis“ autorina. Olematul maal - Ikaarias, kus on kehtatud kommunism, on tööliised ise maa juurestest ning kasutavad

1) Кларке и Эрнст, Тригубеновце и Ч-му кемишкому изданию „Коммунистическаго манифеста“, Сор., т. XVI, n. 2, лк. 52.
 2) Пломккисе, Уолеская монархия..., лк. 9.

kõiki materjalseid ja vaimseid hüvendid, töölades ainult 7 tundi päevas. ¹⁾

Resoluutsema taktikaga oli kommunist Dezamy (1803-1850), „Kommunismi koodeksi“ autor, babuismi järelkäija. „Kommunismi koodeksis“ ta propageeris kommunistlikku ühiskonna kolme alust: ühisonand, ühistöö, ühiskarvatus. Et seda teostada on vaja, Dezamy arvates, hävitada vaesond ja raha. Teel aga ühiskonna ümberkorraldamiseks kommunistlikus ei või leida väljastpoolt veist revolutsiooni ja revolutsioonilist diktatuuri. Cabot'ile vastuses, kes ütles: „Mina olen enne nõike prantslane, siis demokraat, reformist, selijärel sotsialist ja, lõpuks kommunist“, ütles Dezamy: „Mis puutub minusse, siis mina olen enne nõike kommunist.“ Dezamy ei mõistnud aga proletariaadi klassiolemust ning ei võinud seepärast lüüa ka õpetust proletariaadi parteist ja proletariaadi juhtivast osast tulevases sotsialistlikus revolutsioonis. ²⁾ Dezamy oli süüsi, vaatamata oma pundustele, proletaarne revolutsionäär, kes väljendas Prantsusmaa vasemate maride huve. Marx kõrgelt hindas kommunistide osatähtsust, öeldes, et „... februarirevolutsiooni alguses kommunistid olid revolutsioonilise proletariaadi tugevaimaks frantsiooniks, mis naugetult ületas oma tähtsuga teised frantsioonid.“ ³⁾

1) Коммунизм, Уровневая монархия..., lk. 12.

2) Мабамос, lk. 10. j.

3) Маркс и Энгельс, Критика и программа, Сор., т. VIII, lk. 302.

Peale kommunistlike ideede levisid massides ka väikerodanlike sotsialistide - reformaatrite ideed. Neid ideid kasutati eesmärgil, et töölistarvide tähelepanu nõuale pöörata revolutsioonilisest võitlusest. Engels rõhutab, et „sotsialism tähendas 1847. a. kodanlikku liikumist, kommunism - töölistikumist.“¹⁾

Tolle aja kõige mõjukamaks prantsuse sotsialismi esindajaks oli publitsist, ajaloolane ja poliitikategelane Louis Blanc (1811-1882). Brosüüris „Töö organiseerimine“, mis ilmus 1840. a., ta arvustas kapitalistliku süsteemi, võitlust ja anarhiat tootmise alal. Ta väitis, et nii kapitalistid kui töölised on mõlemad huvitatud sellest, et raskest olukorvast välja pääsda. Seda saab teostada töölisühistute arutamise teel, mis toimub rahulikult, riikliku võimu abiga.²⁾ Need ühiskondlikud töökojad ehk töölisühistud tõrjuvad järk-järgult naaterrõtted välja ning võtavad kogu tootmise endi kätte. Louis Blanc püüas vajalikus, et riik seaks end töö ja kapitali vaheliseks suhteks, kuid ta ei mõistnud riigi klassiiseloome. Nii arvas Blanc, et kui riigis ellu üldine valimisõigus ja seatakse sine vabariik, siis nüsugune kodanlik vabariik vabastab ise töölislasi.³⁾ Louis Blanc ei saanud aru, et

1) Маркс и Энгельс, Предисловие к 4-му немецкому изданию „Коммунистического манифеста“, Сов. м. XVI, т. 2, л. 52.
 2) Заменкер, Революция 1848 года..., л. 22.
 3) Потемкин, Увольная монархия..., л. 13.

kodanluse ja proletariaadi vahel on lepitamatud klassi-vastuolud ning eitas seepärast klassivõitlust ja vägivallemetodeid. Selline „konkulepse“ taktika ja usk kodanluse „õilsusele“ viis Blanc'i proletariaadi huride reetmisele 1848.a.

Võiks veel nimetada sotsialist-utopisti Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865), kes 1840.a. avaldas teose „Mis on omand?“ Sellele küsimusele ta vastas raamatus, et „Omand – see on vargus.“ Publistist Proudhon ei astunud aga välja kodanliku norra kui tervele vastu, vaid ainult lüganuvõitliku ja pangakapitali vastu.¹⁾ Seega, kritiseerides suurkapitalistlikku omandit, ta näitas igakülgselt väikeomandit. 1846.a. avaldas Proudhon raamatu „Viletsuse filosoofia“. Marx, kritiseerides oma teoses „Filosoofia viletsus“ Proudhoni, näitas, et Proudhon on tüüpiline väikekodanliku ideoloog ja et ta sotsialism on käsitöölise ja talupoegade „Sotsialism.“²⁾

Lenin ütles Proudhoni majandusteooria kohta järgmist: „Mittu hävitada kapitalismi ja ta alust – kaubatootmist, vaid puhastada ta alust – kuitarvitust, paistet jne; mittu hävitada vahetust ja vahetusväärtust, vaid vastupidi, „konstrueerida“ teda, teha ta üldisemaks, absoluutsemaks, „õiglasemaks“, ilma jätta mõnumistest, krüsidest, kuitarvitustest – see

1) Томаскин, Морская морархия..., lk. 13.

2) see sama

on Proudhoni idee." ¹⁾

Proudhon hulgas revolutsioonilist võitlust ning suhtus na eitavalt streigilükkumisse. Ta toetas oli palju reaktsionilisi ideid, millel oli kahjulik mõju edasisele töölisliikumise arengule. ²⁾

Marx kirjutas: "Kriitilis-utopistliku sotsialismi ja kommunismi tähtsus on vastupropordionaalne ajaloolise arenemisega. Sedamööda, kuidas klassivõitlus areneb ja kujuneb, kaotab see fantastiline taotlus sellest nõrgemal suisa, kaotab see fantastiline võitlus klassivõitluse vastu igasuguse prautilise vääruse, igasuguse teoreetilise õigustuse." ³⁾

Selle aja sotsialismi enamiku voolude utopistliku, reformistliku iseloom näitab, et tööliksklar polenud veel küllaldaselt küps ja ei olnud veel vabanenud väikesodanlikest mõjudest. Töölisulami klassiteadlikuse pündulikkusega on võimalik seletada selliste väikesodanlike sotsialistide, nagu oli seda Louis Blanc, suurt mõju töötavate masside hulgas. Louis Blanc oli tegelikult proletariaadi huvide retja ning mängis suurt osa ajutine valitsuse perioodil, et kindlustada proletariaadis usku kodanluse vastu ja kinni määrda proletariaadi ja kodanluse klassivastuseid.

1) Месен, Критические замечания по национальному вопросу; Сор., т. 20, л. 17.

2) Прудон, Утопическая социология..., л. 13.

3) Маркс и Энгельс, Коммунистическая партия манифест, л. 54-й.

Konkurents võib öelda, et kuigi föölisliikumise areng 1830-1848.a. on märkimisväärne juba oma organiseerituse ja teadlikkuse poolest, siis on ta veel lapsekingades ning ei oma mingit iseseisvust, sõltudes suures osas ära salajaste vabariiklike ühingute tegevusprogrammist. Prantsuse proletariaat, kellel püüdis sel ajal veel oma klami partei ja kindel võitlusprogramm, ei olnud võimeline saavutama reetõttu na edu võitluses föölisklami olukorra parandamise eest.

c) Quizot' kabinett ja revolutsioonilise situatsiooni tekimine

Juulimonarhia küs suurenes eriti XIX saj. 40-ndail a., mil võimule tuli Quizot, tuntud ajaloolane ja rügitegelane, kes enne juulirevolutsiooni kuulus liberaalide parempoolele küba, kuid hiljem muutus ägedaks konservatoriks. Quizot oli algsel formaalselt välisministriks, kuid faktiliselt oli ta ministeriumi pees. Quizot, tulles võimule, toetus suurfinanstrite ja tööstusmagnaatidele. Ta võimuletulus 1840. a. tähistas pööret paremale kuningas sise- ja välispoliitikas. Kui prantsuse kodanlus, itaallaste, ürlaste,

poolakate, tšehhide, ungarlaste jt. rahvus-
lik - vabadusliikumise olekorras nägi sood-
said tingimusi antüvses välispoliitikas,
süs juulimonarhia välispoliitika seerastu
oli silmapaistvalt passüvne ja järleandlik
Prantsusmaa vastastele ja ta kaubandus-
likele võistlejale, eiti Inglismaale.

Hästi iseloomustab Marx juulimonar-
hia välispoliitikat, öeldes: „Mitte krossigi
kuubuse jaoks! Kuubus ei too mingit na-
sumit. Rahu iga hinna eest! Sõda alan-
dab kolme- ja neljaprotsendiliste väärtpa-
berite kurssi! See oli, mis börsijuntide Prant-
susmaa oma lipule kirjutas.“¹⁾

Kuid peab üttelema, et juulimonarhia
mitte ainult, et ei tahtnud, vaid ta ka
kartis sõda, kuna see võis võimule seada
vabariikland.²⁾

Esimestel juulimonarhia aastatel õnes-
tus Louis Philippe' il püstitada sõbralik-
ne suhteid Inglismaaga. Louis Philippe ar-
vas nimelt, et ta ei või leida paremat
toetust absolutistlike rüvide vastu kui Ing-
lismaalt, kelle poliitiline nõrd oli kõige
lähemal Prantsusmaale.³⁾ See lähenemine Ing-

-
- 1) Маркс и Энгельс, Ульское поражение 1848г., Сор., т. VIII, к. 7.
2) Потычкин, Ульская монархия..., к. 14.
3) Лависс и Рамбо, История XIX века, т. 3, к. 378.

limaa ja Prantsusmaa vahel oli aga väga ebakindel. Aegamööda need sõbralikud suhted nõrgenesid mõlemate maa-de vahel oleva kaubandus- tööstusliku ja koloniaalse konkurentsi tõttu. Eriti tuli see Inglise- Prantsuse konkurents esile Lähis- Idas. Nimelt, kui 1839. a. uuesti algas sõda Türgi sultani Mahmud II ja Egiptuse paša Mehmed Ali vahel, oli Prantsusmaa Egiptuse poolel, kellega tal olid kaubanduslikud sidemed, kuna Inglismaa oli sultani poolel.

1840. a. juulis õnnestus Inglismaal organiseerida Prantsusmaa vastu neliküüt, kuhu kuulusid Inglismaa, Venemaa, Austria ja Prussia. Sellega Prantsusmaa muutus isoleerituse ringkaotas oma endise mõju Egiptuses ja Süürias. Suhted Inglismaa ja Prantsusmaa vahel halvenesid üha rohkem. 1844. a. tekkis uus konflikt nende vahel („Pritchardia” asi), mille Louis Philippe valitsus taganes Inglismaa es. ¹⁾

Reaktsiooniline ja nõrk juulimonarhia välispoliitika kutsus kodanluses esile patriootilist ja sotsialistlikku meeleolu kasvut. Guizot, kui välisministrit, kavatsuse süüdistama Prant-

1) Томеукуе, Царская монархия..., lk. 14.

surmaa huvide reetmiss. Rahuldematust ei nõr-
genda na Alžeeria lõplik vallutamine 1847. a. ¹⁾

Guizot, sellest hoolimata, jätkab oma endist po-
lütikat, mis oli vastuväär prantsuse ühiskonna
progressivsetele jõududele

Juulimonarhia välispolütika muutub järjest
reaktsioonilisemaks, nü arves Guizot kabinetit välja
kodanlik - demokraatliku iseloomuga revolutsiooni-
liste liikumiste vastu. Näitena andis Guizot koos
Metternichiga toetust Šveitsi reaktsionääridele. ²⁾

Mis puutub Guizot' sisepolütikasse, siis oli see
samuti reaktsiooniline. Guizot oli liberaalsete re-
formide kindel vastane. Väike- ja keskkodanliku
taotlusele saavutada valitsuselt valimis- ning
parlamendireformi ja valijate varandusliku tsen-
sure alandamist, vastas Guizot: Rikastuge, härrad
ja te saate valijaks." Olgu märgitud, et 33½
miljonilisest elanikkonnast oli Prantsusmaal ai-
nult 225 000, kes omasid valimisõigust. ³⁾

Agitatsioon parlamendi- ja valimisreformi ka-
sus rõtab aga üha laiemal ulatusel. Juulimo-
narhia viimaste aastate kodanlik - liberaalne ope-
satsioon oli jagunenud mitmeks parteiks. Kõige
möödukama osa opositsioonist moodestas va-
sempoolne tsentrum", mis väljendas tööstusliku

1) Записки, Публичные 1848 года..., лк. 11.

2) Письма, Увольная монархия..., лк. 15.

3) Записки, Публичные 1848 года..., лк. 7.

suurkodanluse huve ja nõudis aktiivsemat välispoliitikat, näiteks Reini vasaku kalda ühendamist Prantsusmaaga ning Prantsuse positsiooni kaitsmist Egiptuses. Selle "vasempoolse tsentrumi" esotsas seisis Thiers, kes juulimonarhia esimestel aastatel oli olnud Louis Philippe'i ustavaks teenriks.

"Vasempoolset tsentrumist" vasemal pool oli nn. "dünastiline opositsioon", mis ei olnud monarhia vastu, vaid nõudis rea reformide teostamist, nimelt: valimisõiguse laiendamist, administratiivse aparaadi puhastamist, võitlust korruptsiooniga ja "odavat valitsust". Selle partei esotsas, mis vägendas keske- ja osa suurkodanluse huve, oli vabameelne advokaat Odilon Barrot.

Vabariiklikud elemendid omasid juulimonarhia ajal suurt mõju kodanliku intelligentsi hulgas ning muutusid tõsiselt poliitiliseks jõuks maal. Vabariiklik partei oli 40-ndail a. jagunenemas kahte tüüpa: nn. kolmevärvilised olid koondunud ajalehe "National" ümber, mille toimetajaks oli kodanlik vabariiklane Marrast ja mille programm nõudis valimisõiguse laiendamist ning kritiseeris Louis Philippe'i välispoliitikat, lugedes seda mitteüldalduvalt aktiivseks. See vabariiklik partei tüüp leiab hulgaliselt pooldajaid kaubandus- tööstuslikes ringkonnas.

Vabariiklike partei vasem tšüb rühmitus aja-
lehe „Reforme'i“ ümber. See tšüb nõudis ül-
dist valimisõigust ja teisi demokraatlikke re-
forme, ühesõnaga reforme, mis kergendaksid
väikekodanluse ja töölavate masside olukor-
da. Ta juhiks oli advokaat Ledru-Rollin.
Need vasempoolsed vabariiklased orienteerusid
väikekodanluse ringkondadele, demokraatlikule
intelligentsile ja töölistele. Selle „Reforme'i“ ra-
nonnaga olid ühinemud ka mõned sotsialis-
tid, uskält Louis Blanc.¹⁾

Liberaalne opositsioon, kelle nõudeid par-
lamendis ei rahuldatud elpsõolnimitatud
reformide suhtes, otsustas vüa võitluse välja-
poolt parlamenti ja alustada kampaaniat
valimis- ja parlamendireformi kasuks. Kampa-
nia organiseerijaks oli nn. dünastiline opositsioon,
erotsas Odilon Barrot'ga, kes eritas liberaal-
-kodanliku loosungi: „Reform revolutsiooni
vältimiseks.“ Kodanlik opositsioon ei tahtnud
revolutsiooni ning arvestas, et masilise kam-
paania abiga saavutab ta valitsuselt oma
nõudmiste rahuldamist.

Kampaaniat organiseeritakse „bannettide“
näol. Esimene reformipooldeajate bannett foi-
mus Château-Rouge'is (Parüsis) 9 juulil 1847.a;

1) Тюменские, Царская монархия..., лк. 15. jj.

kuhu kogunes üle 1200 inimese. Sellele bannetile järgnesid bannetid üle kogu maa.

Septembrist oktoobrini toimusid 70 bannetti, milledest võtsid osa kokku 17 000 inimest.¹⁾

Neid bannette korraldasid liberaalid, kuid lõppulemuselikuult tuli see kasuks demokraatidele. Ühnedest demokraatlikest bannetidest võtsid osa ka tööliid.²⁾

1847. a. sügisel polütiline olukord maal oli muutunud väga pingeliseks. See poliitiline pinge suurenes veel enam majandusliku kriisi mõjul. Kriis, mis algas Inglismaalt, levis edasi mandrile ning röttis üldeuroopaliku ilme. Kriisi mõjul langes Pariisis tööstusliku toodangu üldine väärtus 1453 miljonilt (1847. a.) 677 miljonile frangile (1848. a.) Kriis kutsus esile tööpunduse ja töötamete langemise. Kü on teada, et Sedanis ja Saint-Etienne'is jäi kaks kolmandikku töölistest töötama.³⁾ Töötute arv ainult märtsist juunini lõusis 186 000 - ni.

1847/48. a. talv oli äärmiselt raske linna ja maa töötavatele massidele, kes veel ei olnud toibunud näljast, mida olid tekitat-

1) Записки, Петербург 1848 года..., lk. 26.

2) Томаркин, Увольская монархия..., lk. 15.

3) Записки, Петербург 1848 года..., lk. 27.

nud viljainaldused 1845 ja 1846. a. Nälg
kutsus esile rahutusi reas linnades ja maa-
nohtades. Eriti tõise iseloomu võtsid rahu-
tused Buzangais (Tudre'i maakonnas).¹⁾

Viljainaldused 1845 ja 1846. a. ja kau-
banduslik - fööstuslik küs 1847. a. vüs äärmu-
seni föötavate masside viletsuse ning suuren-
das nende vaenuliku suhtumist juulimona-
hia vastu. Ühtlasi aga teravdas küs vastu-
olusid valitseva finantsaristokraatia ja kau-
bandus - fööstusliku kodanluse vahel. Maal
oli kujunemas revolutsiooniline situatsioon,
mis vüs 1848. a. revolutsioonile ja juulimo-
narkia langemisele.

Tähtsamaks faktoris 1847-1848. a. revolüt-
sioonilise situatsiooni tingimustes oli see, et
proletariaat oli see jõud, kes oli võimeline
teostama revolutsiooni.²⁾

Proletariaadi osa 1847. a. Toob härti esile
Engels, kirjutades järgmist: „ Revolutsioonist nad
räägivad vähe, - see asi, ei kutsu välja kaht-
lusi, küsimus, millele nõik eranditult vaatavad
ühesuguselt. ja kui tuleb aeg, mil kokkupõr-
ge rahva ja valitsuse vahel saab möödapääse-
matus, - nad välkkurelt on tänavatel ja väl-

1) Морок, Уороскне гну..., lk. 39.

2) Помещкии, Уороская монархия..., lk. 16jj.

jakutel, nad usuvad natu silitised, omnibussega, vankritega ja tõldadega, katavad barrikaadidega kõik pöiktänavad, iga nitsa umblänaava muudavad kindluseks ja lügevad, julgustades kõiki oma teel Bastille'ist Tuileries' lossini. Ja siis reformide aius, peetavatist bankrottidest auväärised sarvõtjad oma enamuses peavad peitu, võib kergesti juhtuda, oma majade kõrge pimedamatere nurkadene, kui kuivanud lehed, rahva äinuse tuulekerises." 1)

Seda kirjutas Engels novembris 1847. a. ja kolm nend hiljem oligi see kinnitatud Pariisi tööliste väljastumisega Nove-mairevolutsioonis.

Juulinonarkia langemine oli mõõda-pääsmatu, kui arvestada seda, et finantsaristokraatia valituse sotsiaalne baas järjest kitsenes. Nii moodustasid tööstusliku kodanluse esindajad, kellede käes olid varem pooled saadikute kohtadest, 1847. a. ainult 1/3 kojast. Juulinonarkia oli muutunud õieti vaid „pankrite valituseks.“ 2)

Prantsusmaa oli jõudnud seega revolutsiooni lävel. Seda revolutsiooni oli ette

1) Проломская революция, №4, лк. 139.

2) Томский, Утопическая монархия..., лк. 16. jj.

valmistanud Prantsusmaal 1830-1848. a. valit-
senud juulimonarkhia majanduslik ja po-
litiiline nörd.

Proletariaat, talupoegkond ja väikerodan-
lus oli pettunud 1830. a. juulirevolutsiooni
tulemustest: nimelt ei toimunud see revolutsioon
nende poolt loodetud vabariigi rajamist
ega kodanlik-demokraatlikke vabadusi juu-
limonarkhia aastail, seega kapitalismi aren-
guga, halvenes tunduvalt proletariaadi
ja talupoegade olukord, kasvavad klassi-
vastuolud.

Voimul oleva finantsaristokraatia mono-
polistliku valitsemisega, mis pidurdas Prant-
susmaa poliitiline jõudude arengut, polnud
vabul tööstusliku kodanliku laialdand
ringkonnad. Kuid need vastuolud ühes ja
samas klassis, kodanliku hulgas, ei olnud
ajendanud uut revolutsiooni, kui ei olnud
süüsi antünnust ootanud rahvamassid, kes
võimeti kannatanid 1847. a., tööstusliku krii-
si aastal. See proletariaadi suur osatähtsus
1848. a. Veebruarirevolutsiooni läbiviimisel määrab-
ki ära selle revolutsiooni iseloomu.

2. Vebruarirevolutsioon

Banketikampaania, mis sai alguse 9 juunil 1847. a. peetud banketist Pariisis ning oli korraldatud valimis- ja parlamendireformi kaalus, kandis alguses mõõdukat iseloomu, kuid aegamööda muutus bankettidel peetud nõude toon teravamaks.

Nii pidas Lamartine, tuntud ajaloolane, ühel proovis peetud banketil nõne, kus ta ennustas uue revolutsiooni, „põlguse revolutsiooni“ paratamatut saabumist rikkaste võimu vastu.

Valitsus keeldus aga igasugustest järeleandmistest ning otsustas bankettide korraldamise keelata. 28. detsembril 1847. a. seadusandlikul istungjärgul Louis Philippe oma troonikõnes naelutas häbiporti bankettide-kampaania kui „vaenulike või pimedate kirgede poolt ohutavava agitatsiooni“ ¹⁾

Siin revolutsiooni ja proletariaadi es

1) Мороз, Ученые гну 1848 года в Париже, кн. 40-й.

muutis kodanlikud liberaalid jõuetuks. See tuli eriti ilmsiks siis kui valitsus keelas 19. jaanuariks 1848. a. määratud banketi ning opositsioon vastas sellele banketi edasilükkamisega 22. veebruarile, määrates sellele päevale ka rahuliku protestidemonstratsiooni koosolekute vabaduse rikkumise vastu. Valitsus teatas, et ta ei luba korraldada ei banketti ega demonstratsiooni ning et ta on valmis vajaduse korral kasutama relvastatud jõude. ¹⁾ Liberaalne opositsioon otsustas nüüd kuuluda osa võtmast banketist ja demonstratsioonist, kartes revolutsiooni. Väikenodanlikud vabariiklased kõhklusid. Ledru-Rollin ja Louis Blanc olid relvastatud ülestõusu vastu, mis oli, nende arvates, enneaegne ning viiks demokraatliku partei purustamiseks.

Samal ajal aga rahvamaaside revolutsiooniline meeleolu kasvas, nad rippusid võitlusele vihatud monarkia vastu. Juba veebruari alguses Lyonis esimesi levitati lendlehti, mis kutsusid tööliste relvade juurde. ²⁾

Revolutsioonilise liikumise edusammud naabermaades — Šveitsis ja Itaalias küren-

1) Морок, Утольские гны..., lk. 41.

2) Морок, Революция 1848 года и вторая республика во Франции, lk. 4.

dasid revolutsiooni puhkemist Prantsusmaal. „Verine rahva ülestõus Palermos mõjus halvatud rahvamasside elektilööjana ja äratas ta suured revolutsioonilised mälestused ning viired.“ ¹⁾

a) Veebruaripäevad Pariisis ja
proletariaadi osas selles

22. veebruaril 1848. a., päeval, millele oli määratud demonstratsioon valimisõiguse- ja parlamendireformi kaitses, kogunes rahvast hulgaliselt tänavatele. Nõuti peaminister Guizot tagandamist ja parlamendireformi. Süüdmuste kummutamiseks sai Pantheoni väljak, mis oli ligidalt üliõpilastega asustatud Ladina kvartaalile. Radikaalselt meelestatud üliõpilased, kelledega ühinesid tööliised, moodustades võimsa demonstrantide kolonni, suundusid Bourbonide lossi poole, kus peeti parlamendi koosolekuid. Demonstrantide kolonn, leides aga lossi tühjana, suundus rejal Accord'i väljaku, kus algasid peagi konnupõhised munitripaalsed

1) Маркс и Энгельс, Утопическое коммунизму 1848г., Сор., т. VIII, лк. 7.

kaardiväe ja rahva vahel. Võitlus Accord'i väljakuul laienes na teistele linnaosadele ning paljudes kohtades hakati ehitama barrikaade. Sõjavägede poolt tõrjuti ülestõusnud Vana - Pariisi rajooni, mis oma nitsarti tänavatiga andis suunepäraseid võimalusi barrikaadivõitluseks. Valitsus andis näse rahvuslike kaardiväe kokkukutsumiseks, mida täideti halvasti ning kogunemispunkti ilmuvad vaid mõnikümme inimest.¹⁾ Pimeduse saabumiselega lõppes võitlus barrikaadidel ning valitsus, kes lootis hommikus saada provintsidest sõjaväge, tundis end kindlustatuna.

23. veebruari varahommikul algas aga tänavavõitlus uuesti ning veel palju suuremas ulatuses. Tööliste arv barrikaadidel suurenes kogu aeg. Sel päeval selgus, et rahvuskaart, kes noosnes väike- ja keskkodanlusist, pooldas oma enamikus võitlust valimisreformi kasuks. Rahvuskaardiväelaste hulgas kõlaskid üha sagedamini hüüded: „Elaagu reform!“, „Maha Quizot!“ Real juhtumisel hoidusid rahvuskaardiväelased nõval võitlemast ülestõusnutiga.²⁾

1) Записки, Публичная 1848 года во Франции, кн. 33. ж.

2) Мадрид, кн. 34.

Louis Philippe sai aru rahvuskar-diväelaste käitumisest, et juulimonarkia on kaotamas kodanluse poolehoidu. Selles, et seda poolehoidu tagasi võita, otsustas kuningas nüüd vallandada ametist Guizot ning asendada ta krahv Molé'ga, kes, Louis Philippe'i avates oma liberaalsema naga võis kodanluse rahustada. ¹⁾

Ning tõepoolest, teade vihatud ministeeriumi langemisest kutsus esile kodanluses suure juubelduse, kuid barrikaadidel võitlevad töölisel otsustasid jätkata võitlust. ²⁾
„Molé või Guizot — see on meile üks ja seesama“, teatas vabariiklaste proklamatsioon, kutsudes üles jätkama võitlust.

23. veebruari õhtul leidis ant Capucinski buhvarel traagiline sündmus, millel oli suur tähtsus ülestõusu edasise käigule. Nimelt suundus töölistest ja rahvuskardiväelastest koosnev rühm välisministeeriumi juurde, kus elas Guizot, kuid peatati teel jalaväepataljoni poolt. Läbirääkimiste ajal demonstrantide ja jalaväepataljoni romandõri vahel avaned sõdurid tule rahvahulgale, kusjuures oli tapetud neis ja haavatud mõni-

1) Записки, Периодизм 1848 года..., lk. 35.

2) Морок, Уроки 1848 года..., lk. 44.

kümmend inimest. ¹⁾

Teade sellest provokatsioonilisest peale-
tungist levis kiiresti. Vabariiklased orga-
niseerivad demonstratsiooni: vanstrid ta-
petutega söidutatakse aeglaselt mööda
Parüsi tööliskvartaleid saadetiina töri-
nuid nandvate inimhulcade poolt. Kosta-
vad vihased hüüded: „Rehvade juunde!“,
„Tapavad meie vendi!“

Võitlus puhkeb sellijärele uue hoo-
ga. Töölised, käsitöölised ja üliõpilased
sööstid suure ennastsalgavuse ja vapru-
suga võitlusse vihatava monarhia vastu.
Tööliskvartalites köis agar ettevalmistus võit-
lusteks. Naised ja lapsed valandid kuule,
mehed muretsnid relvi ja ehitasid uuni bar-
rikaade. ²⁾ Barrikaadide arv tänavaail ulatus
1512-ni. Võib öelda, et kõik Parüsi idakvar-
taalid kattusid barrikaadidega. Nüüd astu-
sid vabariiklased välja avalikult, nad ei
hüüdnud enam: „Elaqu reform!“, vaid „Ela-
qu vabariik!“ ³⁾

Ülestõusu juhtimine läks vasempoolsete va-
bariiklaste ja põranda alt väljatulnud sala-

1) Записки, Революция 1848 года..., lk. 35. jj.

2) Sealsamas, lk. 36.

3) Мороз, Утопическое гни..., lk. 44.

jaste ühinguete liikmete kätte. Nende hulgas paistid oma aktiivsusega silma tööline Albert, II Lyoni ülestõusust osavõtja Lagrange ning vana revolutsionäär Caus- sidere. ¹⁾

Oli saabunud revolutsiooni otsustav moment. Kuningas annab sõjavägede juhatamise üle marssal Bugeaud'le, kes kar- milt surus maha 1834. a. vabariikliku üles- tõusu Pariisis. Et kergendada Bugeaud'le ülestõusu summutamist, otsustas kuningas näiliselt järele anda kodanlikele oposi- tsioonile. Selles kuningas asendas Mole' Thiers'iga, tehes vümarile ülesandeks moo- dustada koos „dünastilise opositsiooni“ juhi Odilon Barrot'ga uus ministerium.

Samal ajal kui Thiers ja Barrot tea- tavad kuninga järeleandmisest ja veenavad ülestõusmeid võitlust lõpetama, koostas Bu- geaud operatsiooniplaani võitluseks ülestõus- nute vastu. Selle plaani nohaseks pidi neli sõjaväeosa, esotas kindral Sebastian'i ja Bédiau'ga teostama pealetungi mitmelt poolt tähtsamatele strateegilistele punktidele ja pühkima oma teelt kõik barrikaadid. ²⁾

1) Морок, Урокские гну..., lk. 45.

2) Записки, Революция 1848 года..., lk. 36.

Barrikaadide võitlusel on muutunud aga vahepeal ehtraks rahvaületoosus, milles tähtsat osa mängivad tööliised. Sõjaväed onitavad nõrka vastupanu. Üksikud rahvuskaardi väeosad (8 leegion ja osa 10 leegionist jt.) tulid üle rahva poole, teised säilitasid neutraliteedi või nõudsid sõjavägede äravümist ja nende võitluse lõpitanist ülestõusmiste vastu.

Kindral Sebastian'i kolonn murdis endale suure vawaga teed raenoja juurde, kuna kindral Bugeaud oli sinni peetud St.-Denis' tänaval. Bugeaud, nähes, et ta plaan on nurjunud, andis lõpuks näsu taganemiseks.¹⁾

Seea oli lõppenud kolmepäevane võitlus kuningavägede ja ülestõusnud rahva vahel rahva võiduga. Kuningas loobub troonist oma vanema pojapoja, Pariisi krahni, karkus ja põgeneb koos oma perekonnaga Pariisist. Rahvas vallutas sellejärel Tuileries' lossi ja põletas ära seal leiduva trooni. Mõõdukate liberaalide püüded, saarutada alaealise Pariisi krahni kuulutamist kuningaks ja ta ema, Orleansi hertsoginna, kuulutamist regendiks, äpardusid ulvastatud tööliste survel ning

1) Записки, Публичная 1848 года..., lk. 37.

oldi summitud vastu võtma otsus ajutise valitsuse moodustamiseks.¹⁾

Nagu järgnevalt näeme, kasutasid Veebruarirevolutsiooni vilja osavalt ära kodanlikud ringkonnad, et saavutada rahvaromaside kaasabil oma juhtivat seisukohta valitsuses ja anda juba hiljem rünnakule tööliste vastu.

b) Ajutise valitsuse moodustamine

Ajutise valitsuse koosseisu küsimus oli läbi arutatud juba 24. veebruari hommikul, mil oldi kindlad juba illestõime edus, ajalehtede „National'i“ ja „Reforme'i“ toimetustes.

24. veebruari õhtuks kujundati ajutine valitsus, millesse kuulus seitse lüiget ja neli sekretäri. Ajutise valitsuse esistujaks sai advokaat Dupont de l'Éure, kuid tegelikult juhis sai luuletaja Lamartine, kes oli välisministriks. Lamartine oli avalikult kodanlike poolt demokraatia ja proletariaadi vastu.

1) Monok, Pebovsoeur 1848 roga..., lk. 5.

Ühiskondlike tööde ministri kohale tuli advokaat Marie ja kohtuministriks sai Adolphe Crémieux. Need mõlemad olid varem kuulunud „dünastiliste vasempoolsete“ hulka. Demokraatlikku väinokodanlust esindas Ledru - Rollin, kes sai sise-ministriks. Tööliste poolt seati üles ajutise valitsuse koosseisu väinokodanlik sotsialist Louis Blanc ja tööline Albert. See oli simeest norda ajaloos, kus tööline oli seatud valitsuse koosseisu.

Seega näeme, et ajutise valitsuse koosseisus olid mitmesuguste parteide esindajad. „Veebruari barrikadidel tekkinud ajutine valitsus kajastas oma koosseisult paratamatult mitmesuguseid parteisid, kes jagasid omavahel võidurilja. Ta ei võinud olla midagi muud, kui kompromiss mitmesuguste klasside vahel, kes ühinel jõul kukutavad juulimonarkhia, kuid kelle huvid olid üksteisele vaenulikud. Ta hüglasuur enamik koosnes kodanluse esindajaist.“¹⁾

Oma moodustamise esimestel tundidel püüdis ajutine valitsus edasi lükata Prantsusmaa vabarügi väljakuulutamist, kinnitades, et ainult Antaval Kogul on

1) Маркс и Энгельс, Утопическое социализм, Соч., т. VIII, кн. 8.

see õigus. „Kuid töölised otsustasid sel korral mitte lubada säärast pettust, nagu juulis 1830. a. Nad olid valmis uuesti alustama võitlust ja saavutama vabariigi relvade abil.“¹⁾

Relvastatud tööliste saatnond, esotsas revolutionäär Rappail'ga ilmus raekolla ja nõudis uue ülestõuse ähvardusel valitsuselt vabariigi väljakuulutamist. 25. veebruaril kuulutati ajutine valitus Prantsusmaa vabariigis.²⁾

Nü oli töötavate masside surve all kuulutatud välja II Prantsuse vabariik. Tööliste eesmärgis oli saavutada „sotsiaalne vabariik, ilma et nad oleksid endale selgusti aru andnud, milline peaks olema see „sotsiaalne vabariik“, ühendasid nad nende sõnadega töötavate masside seisukorra parandamise küsimuse. Kuid see vabariik ei kujunenud „sotsiaalses vabariigis“, nagu töölised seda taotlesid, vaid „kodanlikes vabariigis“, sest „Kuiigi nad (töölised - minu märkus H.P.) olid juba täiesti teadlikud tööliklasi ja kodanluse vahel valitsevast antagonismist, ei nüündinud maa majandus-

1) Маркс и Энгельс, Утопическое социализм, Сор., т. VIII, лк. 9.

2) Мороз, Революция 1848 года..., лк. 6.

lik areng ega Prantuse töölistemassi
 vaimne tase rüski veel selle astmeni,
 millel oles sotsiaalne ümberraldus või-
 malik olnud. Seejärest langesid revolüt-
 siooni viljad lõppnõukuvõttes omass kapi-
 talistide klastile." 1)

Juba 25. veebruari õhtul tuli näh-
 tavale uus vastuolu ajutise valituse ko-
 danliku enamiku ja proletariaadi vahel
 vabariigi lipu värvide küsimuses. Nimelt
 nõudsid töölinid, et vabariigi lipus
 oles tunnustatud punane liip. Ajuti-
 ne valitus otsustas kompromissina vastu
 võtta kolmevärvilise lipu punase rosetiga
 küljes.

Rahvamaaside suvel viis ajutine valit-
 sus läbi rea seadusi tööliste olukorra pa-
 randamiseks. Tegelikult kõik need seadused
 ontusid poolikuis ja töölisel ei saanud
 neist mingit kasu. Nii nõudsid töölinid
 dekreedide andmist, mis kindlustaks õiguse töö-
 le, mitte selgerti aru saades, et õiguse tööle
 võivad nad võidelda kätte ümnes kodan-
 luse sunutamisega. Valitus vaidles alquil
 vastu sellele tööliste nõudmisele ning La-
 martine püüdis veenda, et ajutine valit-

1) Маркс и Энгельс, Предисловие к первому изданию
 "Манифеста Коммунистического движения", Сов. м. XVI, т. 2,
 Tartu Ülikooli Raamatukogu lk. 326.
 ARHIIVKOGU

sus selleltagi hoolitseb tööliste olukorra
 parandamise eest, kuid tööline Marché kat-
 nertas teda ja ütles: „Küllalt sõnadest,
 küllalt poeesiast; rahvas ei taha enam
 fraase: ta on olukorra peemes ja käseb
 teid vübinata dekreeteida õigust tööle.“
 Ajasse segas end Louis Blanc, kes esitas
 dekreeidi teksti, mis võeti valitsuse poolt
 vastu. Selle dekreeidiga kohustus ajutine va-
 litus „kindlustama tööliste olemasolu töö-
 ga“ ja „tagama tööd kõigile kodanikele.“¹⁾
 Selle „õiguse tööle“ teostamise ettekäände all
 otsustas ajutine valitus nüüd üle minna
 pealtingile tööliste vastu. On loomulik, et
 ajutine valitsuse dekreeidi „õigus tööle“ andmi-
 ne võis olla muudugi ainult deklaratsioon-
 nis, kuna kapitalistlikus ühiskonnas tin-
 gimustes on ta teostamatu seal valitseva
 erasomandi tõttu. „Õigus tööle“ on kindlus-
 tatud ainult sotsialistlikus ühiskonnas, kus
 Staliniin Konstitutsioon mitte ainult ei dex-
 lareeri „... õigust tööle, vaid ka kindlustab
 seda nõukoode ühiskonnas müside püüdumi-
 se fanti seadusandliku finserimisega, tööpuu-
 duse ^{kaostamise} fanti finserimisega.“²⁾

1) Записки, Революция 1848 года..., lk. 79.

2) Сталин, NSVL конституции проектът, Ленинизм и коммунизм,
lk. 457.

Töölised nõudsid valitsuselt „töö orga-
niseerimist“, erilise „tööministeriumi“ loomist.
Louis Blanc'i ettepanekul võeti vastu komp-
romis-otsus Riikliku tööliste-komisjoni
asutamise kohta, mille asukohtas sai
Luxembourgi loss. Seega oli loodud töö-
liste nõude asemel, et luuakse „töömi-
nisterium“ „tööliste komisjon“. ¹⁾ Tal ei
olnud mingit reaalset võimu ega ei oma-
nud oma käntuses ka mingit elar-
vet. Komisjoni esimehes sai Louis Blanc
ja ta astitjaks Albert. „Sel viisil olid
töölisklassi esindajad ajutise valitsuse istun-
gitekohast välja tõjutud ja väimane kodan-
lik osa jättis tõelise rügi võimu ning valit-
semisohjad täielikult enda kätte. Raha-,
kaubandus- ja ühiskondlike tööde ministe-
riumi nõval, panga ja börsi nõval asu-
tati sotsialistlik sünagoog, mille ülempres-
treil, Louis Blanc'il ja Albert'il, oli üles-
andeks avartada töelatud maa, kuuluta-
da uut evangeeliumi ja nõvale juhtida
Parüni proletariaadi tähelepanu. Erinevalt
igangusest tavalisest riiklikust võimust pol-
nud nende käntuses mingit elarvet, min-
git täidesaatvat võimu. Nad pidid oma

1) Мюксерм, 48-ой год и Коммуна, lk. 28.

isikliku laubaga purustama kodanliku
korra alussambad." ¹⁾

Prantiline komisjoni tegevus seisis töö
ja kapitali vaheliste konfliktide vahenda-
missis streikide vältimise eesmärgil. Luxem-
bourgi komisjon Louis Blanc'iga esotas
etendas nõige rahjulikumat osa. Louis Blanc
pettis töölist, kuulutades, et nende heaks mi-
dagi inna tehakse ja kutsus neid üles
mitte võitlusele ajutise valitsusega, vaid sel-
le toetamisele. Sellega aeti nurja tööliklassi
revolutsiooniline võitlus. "Prantsuse sotsialist
Louis Blanc 1848.a. revolutsioonis", kirjutas
Lenin, "haledalt tegi end numbaks selle-
ga, et ta läks klassivõitluse positsioonilt
üle väinukodanlike illusioonide positsioonile,
mis illustatsid näilise "sotsialismi" fraseolo-
giaga, vaid teenisid kodanlike mõju kind-
lustamist proletariaadile." ²⁾

Väinukodanlik sotsialist Louis Blanc ei
saanud aru kodanlike ja proletariaadi vahe-
listest lyitamatuist klassivastoluudest ja ütles
klassivõitlust. "Väinukodanlike Louis Blanc'ide
ülesanne," ütles Lenin, "on summutada klas-
sihuvide erinevusi ja veenda kodanlike tea-

1) Маркс и Энгельс, Утопическое социализм, Сор., т. VIII, лк. 11.

2) Ленин, Любимовщина, Сор., т. 24., лк. 15.

tud rihte (peamiselt intelligente ja parlamenditegelasi), kokku leppima" töölistega, veenda töölisi "kokku leppima" kapitalistidega, veenda talupoegi "kokku leppima" mõisnikega." ¹⁾

Louis Blanc'i "Kokkuleppe" taktikana tähendas otseselt proletariaadi huvide reetmist. Oma poliitikaga Louis Blanc ja Albert uinutasid rahvamassi selle asemel, et neid valmistada ette võitluseks kodanlusega. Hästi iseloomustab Lenin Louis Blanc'i, öeldes järgmist: "Louis Blanc pidas end "töö demokraatia" ehk "sotsialistliku demokraatia" (nimelt seda viimast sõna kasutati Prantsusmaal 1848.a. niisama sagedasti, kui sotsiaalse revolutsionääride ja menševike kirjanduses 1917.a.) juhiks, tegelikult aga oli Louis Blanc kodanluse sabaras, mängukanniks kodanluse käes." ²⁾

Vabarüügi väljakuulutamise, kahe sotsialisti võtmise ajutise valitsuse koosseisu, "õigus tööle" dekree di andmine, komisjoni asutamine töölistes osalemise jaoks - kõigi nende dekreetide avaldamisele sundis ajutist valitsust proletariaadi suurt antüüsi. Nende mõõndustega tak-

1) Ленин, У. I. Ученые и рабочие Европы, Сер., т. 24, кн. 295.

2) Ленин, "Венский опыт", Сер., т. 25, кн. 44. ж.

tis ajutine valitsus revolutsioonilist lü-
 kumist pidurdada ja ära tõmmata
 töölinlasi revolutsioonilise lükkumise teelt.
 Teistest mõõndustest võis nimetada dek-
 reeti tööpäeva lühendamise kohta Parü-
 sis 10 tunnile ja provintsis 11 tunnile.
 Kujunes välja ka koosolekute ja ühin-
 gute vabadus. Nimelt erutas Veebruarire-
 volutsioon kogu Prantsusmaa ühiskondlik-
 ku arvamust. Kõinjal väljendatakse avalik-
 kult mõtteid ja arvamusi, mis alles hil-
 juti Louis Philippe'i valitsuse poolt oli
 tagandatud. ¹⁾ Tennis hulgaliselt klubisid
 nii Parüsis kui kogu Prantsusmaal. Ainu-
 üksi Parüsis tennis märgist juunini 300 klu-
 bi. Poliitilistest klubidest olid ülekaalus re-
 volutsioonilised organisatsioonid, mis ühenda-
 sid esindlikku osa töölistest ja väinokodan-
 likust demokraatiast. Tähelepanuväärsematen
 demokraatlikest klubidest olid „Vabariinlik
 Keskkühing“ Blanqui'ga seotud ja „Revolut-
 siooniline klubi“, mille nimeks oli Barbis.
 Kuna juhtis osa nendes klubides kuulus
 väinokodanlikule intelligentsile, kes üksikute või-
 du jutustasid ühiskonna ümberkorraldami-
 sst rahulikult teel, siis on ullega seletatav,

1) Эрмольев, Ученый обзор революционной борьбы 1848 г. и
 буржуазной революции, кн. 212.

miss valitsus ei teinud taxistesi demokraatlike klubide tegevusele.¹⁾

Nii omandas Veebruarirevolutsioon 1848. a. kodanlik-demokraatliku revolutsiooni siloomu, kuna siin astusid töötavad massid juba välja oma nõudmistega, et „... enda järgi ehitada uut ühiskonda, perustatud vana asemele,“ rääkis Lenin, valdades kodanlik-demokraatliku revolutsiooni kodanlikust revolutsioonist.²⁾

„Juulipäeval saarutasid töölised kodanliku monarhia, veebruaripäeval saarutasid nad kodanliku vabariigi. Samuti kui juulimonarhia oli sunnitud kuulutama end vabariikliku asutistega ümbritsetud monarhiaks, oli veebruarivabariik sunnitud kuulutama end sotsiaalse institutsioonidega ümbritsetud vabariigiks.“³⁾

Loomulikult ei saanud see revolutsioon olla sotsialistlik. Lenin ütles: „... ühiskondliku ülestõus ei loo sotsialismi kui ta ei valminud majanduslikult.“⁴⁾ Prantsusmaa oli

1) Записки, Революция 1848 года..., lk. 64. jf.

2) Ленин, Восстание и революция, Сор., т. 25, lk. 388.

3) Маркс и Энгельс, Угрозное поражение, Сор., т. VIII, lk. 10.

4) Ленин, Угрожающая кампания и как с ней бороться, Сор., т. 25, lk. 333.

aga sel ajal lõpetamas alles kapitalistliku ühiskonna loomist ning proletariaadi klassiteadvus ja organiseeritus olid veel äärmiselt puudulikud selles, et teostada ühiskonna põhjalikku ümberkorraldamist. ¹⁾

1848. a. Veebruarirevolutsiooni teostas proletariaat, väikesodanlus ja osa kesk-sodanlusest. Neid kõike ühendas võitlus suurfinantsistide valitsemisaparaaadi vastu. Ja kuigi otsustavat osa selles revolutsioonis mängis töölisklass, kes oli peamiselt jõuks 22.-24. veebruaril toimunud rahvaülestõus, siis oneti ei saanud ta lõpptulemusena mingit kasu. Võimu juurde sai nüüd kodanluse ladviku, finantsaristokraatia, asemele kogu kodanlus. „Veebruarivabariik pidi kõigepealt ainult lõplikult andma kodanlusele võimu: koos finantsaristokraatiaga saavutavad juurdepääsu poliitilisele võimule kõik varanad klassid.“ ²⁾

Töölisklassil tuli jätkata võitlust oma olukorra parandamise eest ja võitlus jätkusni juunipäevadel 1848. a.

1) Записки, Петербурга 1848 года..., lk. 52.

2) Маркс и Энгельс, Ученые работы, том VIII, lk. 10.

3. Ajutise valitsuse periood

Teated veebruaripäevadest Pariisis kutsus esile suure poolehoidu progressiivemate inimeste hulgas Venemaal, Inglismaal, Saksimaal jn. Revolutsioon Prantsusmaal küündas revolutsiooni puhkemist sama rünnides, andis tõuke vabariiklikule ülestõusule Hispaanias ja võitlusel reformide eest Rootsis; samuti avaldas mõju rahvuslikule vabastuslõikumisele slaavi rahvaste juures Balkanil.

Samal ajal aga Euroopa reaktiivilised ringkonnad suhtusid vaenulikult Veebruarirevolutsiooni. Nikolai I oli kavatsus saata interventsiooniväed Prantsusmaale, et taastada monarkhia, kuid revolutsioonilised sündmused Berliinis ja Vüenis takistasid seda teostamast. ¹⁾

Mis puutub Prantsusmaasse, siis sünn

1) Мороз, Революция 1848 года в Европе и Франция
во Франции, кн. 9.

võtsid töölinid, väikekodanlus ja suur osa talupoegkonnast rõõmuga vastu teadeti finantsaristokraatia võimu lan-
genisest. Samuti olid rahuldatused ka vabariiklike kodanluse elementide.¹⁾ Linna ja maa töötavate rihtide vä-
hene klariteadvus oli muidugi selles
teguris, mis võimaldas nende seas levi-
kada väikekodanlike demokraatide illu-
soorid ideid töötavate masside olukor-
ra paranemisest.

Kaubandus-tööstusliku kodanluse
rõõm oli seerasti silmapaistlik. Tundes
näiliselt rõõmu toimunud sündmuste
üle, hirmutas teda tegelikult aset leid-
nud demokraatlik pööre ja proletariaa-
di sotsiaalsed nõudmised. Seda rahu-
tust aitasid kodanlusel suurendada
juba varemest revolutsioonipäevadel toimu-
nud tööliste stühilised väljaastumised reas
tööstuskeskustes, nagu Rouen'is, Reims'is jn.²⁾

1) Записки, Революция 1848 года во Франции, кн. 54.

2) sealsamas.

a) Ajutise valitsuse reaktiiviline poliitika

Masside suur poliitiline aktiivsus ning oma nõrkuse tundmine oli see, mis sundis ajutist valitsust tööliste nõudmistele järeleandma. Sellises olukorras laski kodanlus näkku kõigi klasside "vennastamis" loosungi. Valitsus ja kodanlus püüdsid rõhutada nimelt vastutuste puudumist varakate klasside ja proletariaadi vahel.

Ühe naasaeglase väljenduse järgi "oli tööline saanud päevakangelasus, teda koheldi kui vämmelt küpsutatud võimusest." ¹⁾

Sellise "rahu ja üldise vennlise" atmosfääri loomist võimaldas muudugi arjastada, et revolutsioon ei rahanud avalikult vastupanu varakate klasside poolt. Juulimonarhiaaegsed kindralid, samuti vaimulikkond teatasid oma nõusolekust teenida vabariiki. ²⁾

1) Мороз, Урюкинские гни 1848 года в Париже, lk. 60.

2) Записки, Певорозуе 1848 года..., lk. 55.

Vebruaripäevade atmosfääri iseloomustades ütles Marx: „Sel ajal näin rojalistid muutusid vabariiklasteks, näin Pariisi miljonärid — töölisteks.“¹⁾

Sellise „vendluse“ atmosfääri loomine saavutas oma eesmärgi: rahustas töölistas- se kodanlusele kriitilisel momendil, mil proletariaat, olles rehvartatud, oli hädaohtlikuks jõuks kodanlusele, kes oli rehvitu. Töölised, uskudes ajutist valitsust ja kodanlust, ootasid kannatlikult neile antud lubaduste täitmist parandada nende olukorda.²⁾

Proletariaat arestas, et ta saavutas oma vabaduse kapitalistlikust ekspluatatsioonist. Tegelikult ta „... kukutas ainult oma vaenlase vaenlase, ühise vaenlase...“, finantsaristokraatia ja saavutas ainult pinna võitluse oma vabastamise eest.³⁾

Nendel proletariaadi illusiooni nädalatel kindlustas ajutine valitsus oma positsiooni. Perioodi 24. veebruarist, Louis Philippe'i kukutamisest, kuni Asutava Kogu kokkukutsumiseni, 4. maini 1848. a. nimetab Marx „... revolutsiooni proloogiks.“⁴⁾ See on nü iseloomustas sellele

1) Маркс и Энгельс, Июньское поражение, Сор., т. VIII, лк. 13.

2) Застенкер, Революция 1848 года..., лк. 56.

3) Маркс и Энгельс, Июньское поражение, Сор., т. VIII, лк. 10.

4) Маркс и Энгельс, Восемнадцатое броюра Луи Бонапарта, Сор., т. VIII, лк. 328.

ajajärgule, kuna toimus ju kodanluse poolt sel ajal kavakindel ettevalmistus pealetungiks töölistele ja teadlikku juuni - ülestõusu provotseerimise taktika arendamine.

Enne kõike oli ajutisel valitsusel vaja võitlusreserve proletariaadi vastu võitlemiseks. Linnas püüdis igasugune jõud, mis olens võinud osutada toetust ajutisele valitsusele rahva vastu. ¹⁾ Ajutine valitsus ei võinud loota Caussidière'i poolt loodud uuele politseile, mis koosnes barrikaadivõitlejatest. Ühens esimeseks antiks oligi ajutise valitsuse otsus mobilkaardiväe loomise kohta. Mobilkaardivägi koosnes 24 pataljoniist, milles igaüks oli 1000 meest. Süa värvati vabatahtlikke, kes oma teenistuse eest said tasu 1,5 franki päevas. Kõrge tasu ja ilusad mundrid pidid meelitama kerjusproletaarlast noorsugu artuma mobilkaardiväkke. ²⁾ Nii oligi värvatud mobilkaardiväkke peamiselt 15-20a. noormehed, kes kuuluvad suurelt osalt, nagu Marx neid iseloomustab „... kaltsakproletariaati, mis moodustab kõigis suurlinnades tööstuslikust

1) Фрунзе, Успехи французской революции 1848г. и в эпоху ре-
волюции, кн. 202-й.

2) Записки, Революция 1848 года..., кн. 57.

proletariaadist selgesti erineva massi..."¹⁾ Mobülkaardiväe ohvitseride koosseisu suunati seevastu kodanlik-aristokraatlikku elementi.²⁾ Mobülkaardiväel lõi kodanlusväe määrgil, et teda vastu seada proletaarile pataljoniideli. Tal „jäi seega ainult üks väljapääs: antada üks osa proletaar teise osa vastu."³⁾

Teiseks ajutise valitsuse reaktioonilist poliitikat iseloomustavaks sammuks oli dekreedide andmine rahvuslike töökodade organiseerimise kohta 26. veebruaril, näiliselt tööliste nõudele, kindlustada tööd kõigile, kes seda vajavad, vastu tules. Tegelikult erinevad need Marie' poolt arutatud rahvuslikud töökojad Louis Blanc'i poolt ta teoses „Tööorganisatsioon“ propageeritud organisatsiooni tüübist. Louis Blanc'i järel pidid need töökojad ühendama ühe elukutsesega tööliste ühte assotsiatsiooni, mis pidi saama toetust riigilt. Marie, kelle peamine eesmärk oli nende organiseerimisega hoida töölinisõltuvuses valitsusest, lõi neis töökodades tegeleda mitmesuguste elukutsesega töölini mitte-

1) Карне и Эрнест, Утолическое нововремене, Сор., т. VIII, лк. 18.

2) Записки, Революция 1848 года..., лк. 57.

3) Карне и Эрнест, Утолическое нововремене, Сор., т. VIII, лк. 18.

valifitseeritud töödega. Siin seisus töö
punde ümberistutamises bulvaritel ja
igasugustes mullatöödes tänavatel. Orga-
niseeritud olid rahvuslikud töökojad
sõjaväelisel, jaqunedes, brigaadides, rüh-
mades, roodudes.

Majanduslik müü kutsus esile
suure töötuse, mistõttu tööliste arv rah-
vuslikes töökodades kürest suurenes. Kui
märtsikuu oli neis ametiõlevate tööliste
arv 6000, siis mainuus toinis see arv ligi
100 000-ni. Järgest suureneva tööliste hul-
ga tõttu tuli varsti tööst pöördus, seda
enam, et töökodade esotsas seisvad
reaantsiooniliselt meelstatud insenerid ei
hoolditsenud nullaldase töö eest. Tööko-
dades võidi sine töönädala lühendamise
ne — kahe päevale nädalas. Töölised
said tasuks 2 franki tööpäeva ja 1 frank
töötä päeva eest, milline summa võis pääs-
ta vaid näljaturmast. ¹⁾

Need rahvuslikud töökojad olid
organiseeritud valitsuse poolt kahel eesmär-
gil. Eriters, et luua rahvuslike töökodade
näol vastukaal Luxembourgigi komisjonile ja

1) Zaccmann, Petrosuus 1848 roga ..., lk. 58.

2) Zaccmann, Uemopuus ..., lk. 203.

teisus, et lüua armee sotsialistlike töö-
liste vastu. ¹⁾

Sellega kavatsus kodanlus töölislas-
si lõhestada ja nagu mobilisaardivä-
gegi seada neis ametisolevad töölised
proletaarse armee vastu. Kuid nagu 5. mai
väljaastumisel näeme, ei õnnestunud see
kodanlusele. „See on kodanlus eksis rah-
vuslike töökodadega... Ta oli loonud
männuarmee.” ²⁾

Kui ajutine valitsus rahvuslike töö-
kodade loomisega ei saavutanud oma
peamist sihti — lõhkuda töölislasi ridu,
süs vale muulduse levitamisega nagu olens
nende loomine olnud sotsialistide idee,
saavutas ta tööliste ja sotsialistide vastu
väinukodanlikes ringkonnis ja talurahva
hulgas suurt pahameelt, kes nägid selle
ettevõtte kasutust. Samuti tekkis väinuko-
danluse hulgas meelepaha ajutise valitsuse
finantspoliitika vastu, mis lubas selliseid
ebaproductiivseid töökodasid, millele ülal-
pidamine neelas tohuteid summasid. ³⁾

Seda meelepaha süvendas veel asja-
olu, et valitsus Prantsuse Panga päästmi-

1) *История*, 48-ой год и Коммуна, lk. 29. jj.

2) *Маяк и Эконом*, Урское рабочее движение, Сер., т. VIII, lk. 19.

3) *Мороз*, Урские дни..., lk. 62.

seis maksis koguni veel enne täht-
aega protsendid.

See finantspoliitika näitas ajutise
valitsuse heatahtlikku suhtumist finants-
aristokraatiase. "Panga parrott oleks ol-
nud veerool, mis oleks pühkinud ühe
hoobiga Prantsusmaa pinnalt finants-
aristokraatia, vabariigi võimsaima ja
ohtlikema vaenlase, juulimonarkia kuld-
se aluse." ¹⁾

Et raha puudusest pääseda selles
ajutine valitsus määras 45-santüümise li-
samaksu, mis puudutas peamiselt talu-
pojanlasi. Talupoegnõukas teinib opsiooni
vabariigi vastu, mis loob soodsad tingi-
mused igasuguses kontrevolutsioonilises
tegevuses. Kodanlikud vabariiklased, võttes
selle lisamaksu vastu, paiskasid sellega
talupojad reaktiooni laagrisse ja muut-
sid nad kontrevolutsiooni reservis võit-
luses revolutsiooni ja töölislasi vastu. ²⁾

Mis puutub ajutise valitsuse välis-
poliitikasse, siis oli see misama reaktiooni-
line nagu ka sisepoliitika. Ajutise valit-
suse välispoliitika kandis väga ettevaatlik-

1) *Мартен и Франкель, Урокиное воспоминание, Сор., т. VIII, лк. 16.*

2) *Сабанас, лк. 17.*

ku iseloomu. Lamartine teatas nüll 5. märtsi ringkirjas Prantsuse diplomaatilisele esindajale välismaal, et Prantsuse vabariik tunneb kaasa teiste rahvaste vabadusliikumistele ega tunnusta põhiniõteteliseelt enam 1815. a. reantrionilisi traktaate; samas aga rahustas Euroopa reantrionilisi riike, öeldes, et Prantsuse vabariik peab rangelt kinni mittevaheliseamise poliitikast ja ei revideeri püre.

See määrani ära ajutise valitsuse välispolütika suuna. Nü ei saanud ajutiseelt valitsuseelt mingit reaalselt abi ei itaalland, ürlased, poolakad ega belgland oma vabadusliikumises. Seevastu Lamartine püüdis sobitada sõbralikke suhteid Euroopa reantrionilise toega - tsaristliku Venemaaga. ¹⁾

1) Записки, Публичное 1848 года..., lk. 71. jj.

b) Klassivõitluse teravnemine ja valimised Arutavasse Kogusse

Klassivõitluse teravnemise esimeseks avalduseks pärast Veebruarirevolutsiooni olid sündmused märtsi keskul. Nimelt klassistide ja ajutise valituse vahel tekkis konflikt Rahvaskogu valimiste tähtpäeva pärast. Kodanluse eesmärgiks oli nimelt nüürest nõueta kutsuda Arutav Kogu, et seega liivideerida tööliste mõju riiklikele asjadele, mida nad olid saavutanud Veebruarirevolutsiooniga. ¹⁾ Kodanlus, kes oli taotlenud liberaal-konstitutsioonilist monarhiat, oli vaenulikult meelestatud proletariaadi vastu, kuna ta avamuse järgi valitus nüüd Prantsusmaal punane vabariik. ²⁾

Ajutine valitus määras kindlaks valimiste tähtpäeva Arutavasse Kogusse 9. aprillile 1848. a., mida toetasid nüüd kodanlus kui monarhistid. ³⁾ Revolutsiooni-

1) Записки, Революция 1848 года..., lk. 72.

2) Эпюме, Мемориа..., lk. 216.

3) Записки, Революция 1848 года..., lk. 72.

lised ringid taotlesid seevastu valimiste tähtaja pikenemist, et kindlustada valimistel edu demokraatlikele kandidaatidele. Esrindliinud revolutsionäärid, kartsid, et valimised annavad ülekaalu mõõdukatele või isegi reaktioonilistele elementidele, taotlesid, et ajutine valitsus püsiks kauemini võimul ja viiks läbi rohkem progressiivsemaid reforme.¹⁾

Sellele olukorrale 1848. a. kevadel Prantsusmaal on otse vastandiks olukord 1917. a. kevadel Venemaal. „Revolutsioniliste liikumiste iseloomustavais joones, näiteks Prantsusmaal, on olnud see kaheldamatu tõsiasi, et ajutised valitsused tekkisid seal tavaliselt barrikaadidel ja olid seetõttu revolutsionilised, igatahes revolutsionilisemad kui nende poolt hiljem nõukukutsutavad asutavad nohud, mis tulid tavaliselt nõuku pärast maa „rahunemist.“ Sellega õigupoolest ongi seletatav asjaolu, et nende aegade mõige nohemad revolutsionäärid püüdsid teostada oma programmi revolutsionilise valitsuse abil juba enne asutava nõugu nõukukutsumist, viivitades selle

1) Мороз, Уроки 1917 г. ..., л. 66.

kokkuvõtmisega. Sellega tahtsid nad saada antava nõu juba teostatud reformide fauti ette." ¹⁾

Kommunistid Blanqui ja Cabot astusid oma klubides üles Rahvusekoogu valimiste tähtsaja pikendamise nõudega. „On vajalik“, kirjutas Blanqui, „et valgus tungiks vabarüügi igasse vümanusse kolnaks. Kui valimised toimuvad enne, kui massid saavad teadlikkus oma huvidest, on reantsiooni võit kaheldamatu.“ ²⁾

Eriti vajalik oli selgitustöö tegemine maal, sest sin oli mõisnikul - monarhistidel ja katoliiklikul vaimulikonnal suur mõju talurahva hulgas. Kontra-revolutsiooniline agitatsioon, mis tungis külar- ja ajalehtede ja kirikujuttude kaudu, tegi veel mitteüllaldast klassiteadlikkust omavates külaelanikes oma töö. Talupoegadele siirndati, et „rotorialistid ja kommunistid“ - on vaenunud inim-rämp, kes tahavad elada teiste kulul. ³⁾

Sellers, et teha agitatsioonilist tööel oli vajalik valimiste edasilüünamine.

1) Stalin, Vene revolutsiooni võidu tingimustest, Teosed, 3, lk. 73-74

2) Monon, Uroscune gru..., lk. 67.

3) Seabamas, lk. 72.

Ütrustati korraldada rahulise demonst-
ratsiooni selle nõudmisel.

Demonstratsioon toimus 17. märtsil,
ollis ühtlasi vastuses rahvaskaardi ko-
dandile aristokraatlike kompaniide kont-
revolutsioonilisele meeleavaldusele, mis toimus
16. märtsil, seega päev enne ja oli suuna-
tud Ledru - Rollin'i jt. ajutise valitsuse
demokraatlike tüva esindajate vastu.¹⁾
17. märtsi demonstratsioonist võttis osa
100 000 inimest. Demonstratsiooni juhti-
vad klubid ja Luxembourg'i komisjoni de-
legaadid olid välja töötanud petitsiooni
valimiste tähtsaja piendamise kohta Asu-
tavate Koguse kuni 31. maini, milline
tähtaeg oli, Louis Blanc'i arvestamise
järgi, süllaldane.

Blankistide lootused, kes arvasid, et
demonstratsiooni edul korral võib läbi viia
valitsuse puhastamist parempoolsetest vaba-
rühklikest elementidest, ei täitunud. Kogu-
ni vastupidi, 17. märtsi demonstratsioon ku-
jines rahva ja ajutise valitsuse ühinemi-
se demonstratsiooniks, millele aitas naasa
Louis Blanc, kes rahustas rahvast, kindlusta-
des seega valitsusele toetust.²⁾

1) Morok, Peleusouus 1848 roga ..., lk. 10.

2) Joemenus, Peleusouus 1848 roga ..., lk. 76.

tjutine valitsus oli sunnitud tegema järeleandmisi ja lükkama valimised edasi 23. aprillile. Ühtlasi olid regulaararmee väeosad välja viidud Pariisist.

17. märtri demonstratsiooni järel poliitiline olukord maal veel rohkem terasnes. Valitsuse järeleandmine demokraatlikele elementidele nutus esile ärevuse kodanluses, kes vaatas sellele sündmusle kui tagasipöördumisele Veebruarirevolutsiooni päevadele, mil proletariaadil oli otsustav mõju.

Reaktsioonilised elemendid valmistasid valimiskampaaniaks. Tennisid üha uued kodanlike vabariiklaste ja monarhistide valimisorganisatsioonid, nagu „Üldiste valimiste keskne komitee“, „Vabariiklike valijate keskne komitee“ jt. ¹⁾

Samal ajal toimub ka demokraatlike jõudude antikleruumine ning ühine mine. 25. märtil avaldas rühm revolutsioonilisi kommuniste Blanqui'ga esotsas üleskutsu, mis paljastas rahvast petra loosungi „Vabadus, võrdus, vennlus“. Üleskutsu sõltas järgmiselt: „Vabariik on tub valeus, kui ta kujuneb ainult ühe valitsusvor-

1) Заемский, Революция 1848 года..., lk. 76.

mi asundamiseks teisega. "Vabadus! Võrd-
sus! Vendlus! See devüs, mis põleb meie
ehitiste frontoonidel, ei pea muutuma
tühiseks ooperidekoratsiooniks... Pole olemas
võrdust, kui naistööline lamab oma
nälgjast surivate lastega ^{palude} loidade ees.
Tööd ja leiba! Rahva olemasolu ei või
jätta kapitalistide mahhinatsioonide ja
pahatahtlikkuse hooles." 1)

Sellist ajast algab ka Blanqui jä-
litamine kontrevolutsionääride poolt.
Nimelt Blanqui ja ta pooldajate suur
populaarsus rahva hulgas nutrus erile
kodanluses suure raevu. Et diskrimineerida
Blanqui'd, selles reaktioon an-
dis välja trükis 31. märtsil nn. "Tache-
rau dokumendi", võltsingu, mille auto-
rid püüdsid näidata Blanqui'd
returina, kes oleval 1839.a. võimudele
välja andnud salajärgu "Aastaagade"
kogu organisatsiooni. Demokraatlikud klubid
lõid komisjoni asja uurimiseks, kuid ka
see ei saavutanud vajalikku tulemust
ja reaktioonil läks norda säilitada
kahtlusi Blanqui suhtes. 2)

1) Мороз, Урожайные дни..., lk. 69. jj.

2) Записки, Революция 1848 года..., lk. 78.

16. aprillil oli Pariisis uus massiline tööliste demonstratsioon, mis näitas edasist klassivõitluse teravnemist kodanluse ja proletariaadi vahel. See oli mõeldud eesmärgil, et esitada valitsusele petitioon, milles nõuti suuresti töö organiseerimist ja viletsusega võitlemist.¹⁾ Sellens kogunes 16. aprillil Pariisis Marsi väljakule ja Hipodroomile kuni 100 000 töölist, kes olid kokku nututud "Tööliste korporatsioonide Keskkomitee" algatusel, et üles seada kandidaate rahvuskaardi praataabi koosseisu. Sellejärel pidid töölistes liikuma raekoja juurde, et seal esitada ajutisele valitsusele petitioon, nõudega "organiseerida töö" ja "naotada inimese ekspluateerimine inimese poolt."²⁾

Samal ajal aga kodanlikud reaktioonäärid levitasid provokatsioonilist meeldust "kommunistlikust vandeseltsist."³⁾ Nimelt, et Marsi väljakule oleval kogunenud Louis Blanc'i, Blanqui, Cabét' ja Raspail' juhtimisel rühvastatud tööliste hulgal, et sunnitada ajutine valitsus ja

1) Мороз, Революция 1848 года..., lk. 10.
 2) Мороз, Утопическая греза..., lk. 71.
 3) Мороз, Революция 1848 года..., lk. 10.

luua oma kommunistlik valitsus.¹⁾

Ledru - Rollin, kes senini rõõkus kahe partei vahel, tundes nüüd suurt hirmu kommunismi ees, ühines kodanlusega ja andis näsu kodanliku rahvuskardi kohale nutsumises.²⁾

„Kommunistliku vanderltri“ ettekäändel mobiliseeritud 100 000 rahvuskartlast võtsid vastu raekoja lähenevaid tööliste sõjariistus kokkupõrkeni null ani veel sekord ei läinud, kuid seda sündmust karutas ära ajutine valitsus, et Pariisi tuma tagasi sõjaväge.³⁾

Marx hästi inloomustab 16. aprilli sündmust, öeldes: „16. aprilli nõutav atentaat andis ettekäände sõjaväe taganikutsumises Pariisi - labase komöödia tõeline märk...“⁴⁾ Võib öelda, et 16. aprilli demonstratsiooni lüüasaamine oli signaaliks kodanlikele reaktioonile, kes nüüd ruttab üle praletungile tööliklassi vastu.

23. aprillil toimusid valimised Asutavase Koguse. Valimised toimusid nr.

1) Лаврус и Паредо, История XIX века, т. 5, кн. 19. ж.

3) Монро, Уолонские гни..., кн. 71.

2) Маркс и Энгельс, 13 июня 1849 г., Сор., т. VIII, кн. 28.

4) Маркс и Энгельс, Уолонское поразжение, Сор., т. VIII, кн. 21.

üldise valimisõiguse alusel, millejärele said heälitada nõin 21. a. vanussaanud meeskodanikud. Üldine valijate arv oli kahanenud 205 tuhandelt inimeselt juulimonarhia ajal 9395 tuhandeni. ¹⁾ Tähelepanväärt on siin valijate suur aktiivsus, sest valimiskastide juurde ilmus 84% valijast. ²⁾

Masside poliitiline mahajäävus ja kontrevolutsiooniline agitatsioon tegid oma töö: sotsialistid ja töölislased said valimistel täielikult lüüa, kuna väikerodandlus ja talupoegkond läksid koos suurnodandlusega. 880 deputaadi hulgas oli ainult 18 töölist. Ühtegi kommunisti ei valitud. Sotsialistidest olid valitud Louis Blanc, Albert, Proudhon jt. Enamik valituist kuulus mõõdukate kodanlike vabariiklaste leeri.

Valimiste ajal oli nokkupõrkeid reas suurtes linnades, nagu Nantes'is, Lyon'is jn. Nimelt tekitas kodanlike võit ja tööliste lüüasaamine rahulolematust massides. Eriti tõin iseloomu võitid rahulolematust Rouen'is, kus töölisel ehitajad

1) Записки, Писарову, 1848 г. ..., л. 81.

2) Монро, Утопичные грез..., л. 71.

barrikaade ja pidanid naks päeva vartu sõjaväe ja rahvuskardi ühendatud jõududele. ¹⁾ Rouen'i ülestõusu maharuumisest kirjutab Herzen: „see oli esimene veri pärast 24. veebruari, ta ennustas halba...“ ²⁾

Arutava Kogu valimisega olid töölisel paisatud veebruarirevolutsiooni positsioonidelt. „Arutav Kogu“, kirjutas Marx, „oli elavaks protestiks veebruaripäevade pretensioonide vastu ja pidi võtma revolutsiooni tulemused kodanliku tahtemeni.“ ³⁾

Pärast Veebruarirevolutsiooni said võimu juurde kodanlike kemmisel rühid, mis määras ära ajutise valitsuse tegevusprogrammi. Ajutine valitsus, olemata tööline rahvaarindus, oli sunnitud laueerima nü töölinlaste kui finantsaristokraatia vahel, et säilitada oma juhtivat positsiooni. Kogu ajutise valitsuse tegevust iseloomustab aga ta vaenulikkus töölinlaste vastu. Kuigi ta näiliselt püüdis parandada töölinlaste olu-

1) Записки, Революция 1848 года..., lk. 83.

2) Herzen, Valitud artiklid ja kirjad, lk. 194.

3) Маркс и Энгельс, Восемьдесят лет борьбы пролетариата в Европе, т. I, кн. VIII, lk. 329.

korda, siis ta tegelikus sihiks oli oma
järelaandmise poliitikaga võita aega jõu-
dude kogumises proletariaadi vastu.
Sel ajutise valitsuse ajajärgul toimub ni-
just pidev kodanluse jõudude koon-
damine võitluses proletariaadi vastu.
Kodanlusel läheb norda, nagu näeme
valimiste tulemustest, kindlustada täie-
liku võit Antavas Kogus, mis võimaldab
tal alustada juba laialdasemat peali-
tungi töölislaste vastu. Algab avaliku
reaktsiooni aeg.

4. Juunipäevad

a) Asutava Kogu ja avaliku reaktsiooni algus

Polütiline olukord maal muutus üha pingelisemaks. Selles olukorras avati 4. mail Asutava Kogu istungid. „Asutava Kogu taandus otsesõlt kõigist Veebruarirevolutsiooni sotriaalsest illusioonidest ja kuulutas otseteed välja kodanliku vabariigi ja ainult kodanliku vabariigi.”¹⁾

Uus klanijõudude vaherord, mis kujunes, nagu me eelvalt nägime, 16. aprilli sündmustega seoses, võimaldas nüüd reaktioonilisel leiril alustada pealetungi demokraatlikule leiril vastu. Ajutine valituse asemele loodi Taitekomisjon, millesse ei võetud enam proletariaadi esindajaid Louis Blanc'i ja Albert'i.

1) Матре и Эрмусе, Утоменое нопарменне, Сор., м. VIII, лн. 22.

Ta koosseisu võeti vīs ajutise valitsuse lüget: François Arago, Garnier - Pagés, Marie, Lamartine ja Ledru - Rollin. Seeja olid uus valitsuses ülekaalus parempoolsed vabariiklased. Olgu märgitud, et Ledru - Rollin oli tüüpiline väikerodanliku demokraatia esindaja, kes võinus proletariaadi ja kodanluse vahel, kuid otsustaval momendil läks kodanluse poole.¹⁾

Ajaolu, et oli nõrvaldatud Blanc ja Albert, nutsus üle rahulolematuse töötavates massides. See rahulolematuse suurenes veelgi kui Arutav Kogu andis dekreedid petitsioonide esitamise õiguse püramise kohta ja tagasi lükkas tööministeeriumi antamise ettepaneku. Et sundida Arutavat Kogu oma poolikat muutama, alles oli organiseeritud 15. mail revolutsiooniliste klubi algatuse suur rahva meeleavaldus.²⁾

Meeleavaldajad tungivad Arutava Kogu ruumidesse. Raspail eitab nõude, et prantslased peaksid poolakaid abistama, kes olid ülestõusnud Preisi monarhia vastu. Blanc nõuab võitlust masside

1) Labucc e Pardo, Успехи XIX вѣка, т. 5., лк. 13.

2) Мороз, Революция 1848 года и борьба пролетариата во Франции, лк. 10. jj.

viitsusega ja tööministeeriumi asutamist. Ledru-Rollin nõudis demonstrantide lah-
kumist istungite saalist, kuid rahvahulk
ei lahkunud. Kohtid hüüded, nagu: „Mere
nõuame töö ministeeriumi!“ „Mere ootame
viivitamatut vastust!“ „Nõuame ajutise valit-
suse lubaduste täitmist!“ Koostatakse uus
valitsuse nimekirja. Hüüetega „Rehvade juur-
de!“ hakkavad ülestõusnud väljuma Bour-
bonide lossist, et suunduda raevoja juur-
de. ¹⁾

Näis, et 15. mai lõpeb nagu 24. veeb-
margi. See nõud oli aga jõudnud üleskaal
Antava Kogu poolel. Demonstrandid ei
jõudnud veel lahkudagi Bourbonide los-
sist, kui ilmuvad sõjaväed ja Antav
Kogu jätkab oma tööd. ²⁾

Samal ajal oli raeojas uus valit-
suse liikmetest kohal ainult Albert ja
Barbis Blanc, kes õigesti hindas ülestõuse,
pidades seda enneaegsena ning seega mit-
te edukaks, ei ilmunud raeolla. Uus
valitsus anus tööle. Esimeses sammus oli
dekreedi andmine, mis teatas uue valit-
suse loomisest. Uue valitsuse tegevus sai kes-

1) Морок, Уронеми гун 1848 года 6 Января, кн. 75. лл.

2) sealsamas, кн. 77.

ta õige lühikesest aega. Peagi arresteriti
Barbes ja Albert. Samal öhtul arresteriti
ka Raspail jt. revolutsioonäärid, Hiljem
ka Blanqui. ¹⁾

15. maist kirjutas Herzen järgmist:
„Olin väeteistkümnendal mail hommikust
õhtuni tänaval. Nägin esimest saadikute-
noja juurde tulnud rahva kolonni.
Nägin, kuidas juubeldas rahvahulk sün-
dus kirikust raenoja juurde. Nägin Hotel
de Ville'i annast Barbisi. Nägin rahvuskaa-
di verejaulist valmisolekut alustada vere-
sauna ja võiduka Lamartine'i ning või-
duka Ledru-Rollin'i pidulikke rongkäi-
ku raenojast rahvuskogu. Isamaapäätjad,
kellest üks oli lüüsumist altnäe toetanud,
kuna teine konteris monarhistidega, sõit-
sid ratsa ilma mübarata, saadetuina ko-
danuse õnnistustest. Barbis ja tema kaas-
lased sündusid samal ajal needmiste saa-
tel vanglase. Võitis rahvuskogu, võitis mo-
narhistlik printsiip.“ ²⁾

15. mai Pariisi tööliste massidemonstrat-
sioon, mille joonul tehti katsed rahvuskogu
laialiajamiseks ja töölisdiktatuuri sise-

1) Морок, Урокские гну..., lk. 77. jj.

2) Herzen, Valitud artiklid ja kirjad, I, lk. 193.

seadmises, lõppes täieliku ebaõnnestumise-
 misega. Reaktsionäärid võidutsesid: nad
 olid Pariisi proletariaadi jätnud ilma
 parimate juhtideta just otsustava lahingu
 eelõhtul.

"Vüeteistkümnnes mai võttis minu sil-
 milt natte", kirjutab Herzen 10. juunil
 1848. a. " - ei ole jäänud pindagi kaht-
 lusele: revolutsioon on võidetud; tema
 järel võidetakse ka vabarüük." ¹⁾

15. mai meeleavalduse ebaõnnestumist
 kasutas valitsus ära edasises pealetun-
 gius proletariaadile. Kodanluse pealetung
 töölislastele võttis üha avalikuma ise-
 loomu. Teostati rohkearvulisi vangistusi,
 sulleti Blanqui' ja Raspail' klubid, keela-
 ti ära tänavakoosolekute pidamine, taolleti
 uuesti tööpäeva pikenemist. 17. mail oli
 sõjaministriks määratud kindral Cavaignac,
 kes kuulus kodanlike vabarüülaste kõige
 paremale tiiva. ²⁾

Järgevalt suunas kodanlus oma löö-
 gid rahvuslike töölaste vastu. Rahvus-
 liud töökojad, mis olid organiseeritud
 kodanluse poolt eesmärgil luua endale

1) Herzen, Valitud artiklid ja kirjad, lk. 193.

2) Monok, Uroksenne gru..., lk. 79.

kuulivate tööliste armee, ei täitnud neile pandud lootusi. Koguini vastupidi, osa neist võttis isegi osa 15. mai meeleavalduselt. Selle asemel, et luua armeed „korra partei“ jaoks sotsialismi vastu, rahvuslikud töökojad löid armeed sotsialismi jaoks „korra partei“ vastu“ ¹⁾

Kodanlus otsustas nüüd rahvuslikud töökojad sulgeda. Neis olevate tööliste arv ulatus sel ajal juba 100 000 mehe- ni. Arutas Kogu, nähes ette sel puhul ulvastatud ülestõusu võimalust, hakkas nüüreski nõondama oma jõude. „Iga päev või, õigemini, igal ööl saabuvad Pa- riisi sõjaväed; praegusel momendil neid arvestatakse ligi 60 tuhat“, teatas Janob Tolstoi 11 juunil Peterburgi. ²⁾

Kodanlus, kindlustanud endale tugeva jõudude ülekaalu, teadlikult jätkab oma ülestõusu provotseerimise poliitikat.

1) Мухоморов, 48-ой год и Коммуна, lk. 31.

2) Молок, Урокиные дни..., lk. 83.

b) Parüsi tööliste juuni-ülestõus

29. juunil andis ühiskondlike tööde minister välja määruse rahvuslike töökodade sulgemise kohta. Rahvuslikes töökodades töötavaid kutsuti üles kas astuma armeesse või minema nullatöödele provintsi. ¹⁾

„Need tööd... olid ainult fraasid...“ ²⁾ kuna nende tõeline eesmärk oli ajada välja töölishulgad Parüsis ja nõrgendada seega proletariaadi võitlusvõimet. Ühtlasi oli see rahvuslike töökodade sulgemine kodanlike provokatsiooniline võte, et sellega sundida proletariaati ülestõusule momendil, mil selle võitlusvõime oli väga nõrk.

Aruaadavalt tekitas määrus rahvuslike töökodade sulgemise kohta suurt viha rahvamasides. Sellele kodanlike katsele, võtta töölinilarilt ära relvad ja löögata ta tagasi enneveebuariaegsete suhe-

1) Лавров и Парубо, Устроение XIX века, т. 5., стр. 24.

2) Карне и Эрнесте, Устроение государства, т. VIII, стр. 23.

tesse, pidid loomulikult töölisel andma vastulöögi ja nad andsidki. See vastulöögi andmine kujunes aga suureks nelja päevaseks veriseks barikaadivõitluseks Pariisis. Juuni-ülestõus puhkes nelikuu pärast seda kui tööliste ja väikesodanlaste ühiste jõupingutustega oli kukutatud monarkia. Veebruarirevolutsioonile järgnes juuni-ülestõus. See ga rahva võidule monarkia üle järgnes kodanluse võit proletariaadi üle. ¹⁾

„Kodanlus sundis proletariaati juuni-revolutsioonile. Juba selles oli revolutsiooni äpardumine. Proletariaati ei tõrganud vajadus kodanlust vägivaldselt kukutama, - ja ta ei olnud ka veel kannanud selle ülesande kõrgusele.“ ²⁾

Järgmisel päeval peale 21 juuni dekreedide ilmumist Pujol'i juhtimisel 15 000 töolist ründesid Luxembourgigi lossi, nõudes Marie'ga kokkusaamist. Pujol tõi esile põhjused, miks töölisel ei ole rahul dekreediga. Marie aga vastas sellele: „Kui töölised panevad vastu armeese astumisel või keelduvad proovintri mullatöö-

1) Мороз, Уорыскне гну..., lk.

2) Маркс и Энгельс, Уорыскне нопаракне, Сор., m. VIII, lk. 25.

dele minemast, siis me sunnime neid selles jöuga." Sellejärele, lahkus Marie juurest, ütles Pujol töölistele järgmist: "Valitsus reetis meid, meil ei ole talt enam midagi oodata! Meie peame end ise aitama!" ¹⁾

23. juuni hommikus kogunesid Panthéoni juurde 8-10 tuhat töolist, minnes ralt lehvivate lippudega (oli ka juba punased lippe) Bastille' välja-
mule. Nagu gladiaatorid, astudes areeni-
le, nü ka töölised, kogunesid ümber vabadusjumalanna samba, mis asus samal kohal, kus kunagi seisis Bas-
tille - rivist orjuse sümbol, läks ka proletariaat sunna uhkelt, teritades va-
badust. Edasi suundus tööliste hulka
St.- Denis' tänavale, kus asuti juba
otseselt relvade juurde. Mõne tunni pä-
rast olid tööliste wartaalid kattu-
nud barrikaadidega. ²⁾

Ülestõusu algust kirjeldab Herzen järgmiselt: "Kaheksanne kolmandal suupäe-
val umbes kell neli läksin ma Seine'i
kallast mööda linna raekoja poole; kaup-

1) *Andréuxm*, 48-ou rog..., lk. 35.

2) *Maasamas*, lk. 36.

lusi suleti, rahvuskaartlaste kolonnid, mujakuulutavate nägudega, lüüsid mitmes nunnas... tugev välv sähwatas pilvede tagant. Kõuelvõigid järgnesid üksteisele, ja nõige rille seka nostis st. Sulpice'i kellatornist korrapärane pikaldane alarmikellahelin, millega jälle kord petetud proletaarlane nutsus oma vendi ulvastuma... Teisel pool jõge ehitati nõigil põik- ja peatänavail barrikaade... alarmikell nostis inka idasi...¹⁾

Aegamööda puhkes võitlus - see "viimene suur kodurõda proletariaadi ja kodanluse vahel." ²⁾

Juuni-ülestõus kandis selget proletaarlikku iseloomu. Engels kirjutas 26. juunil 1848. a, et "Ülestõus kannab tõelise töölisülestõusu iseloomu, tööliste viha valitsuse ja Asutava Kogu vastu murdis läbi... Kõik sündmuste detailid selgelt tunnistavad ülestõusu proletaarlikust iseloomust." ³⁾ Juba ülestõusnute looungid ise annavad sellest tunnistust. Nii nõuti rahvuslike töökodade säilitamist, dek-

1) Ленин, Третий интернационал и его место в истории, Сор., т. 29., лк. 283.

2) Урицки, Борьба и духи, т. III, лк. 374. jj.

3) Пронемарская революция, № 3, лк. 150.

uedi "õigus tööle" teostamist, Arutava Kogu laialisaatmist, valitsusliikmete koh- tu alla andmist, sõjaväe väljarütmist Pariisist ja konstitutsiooni väljatöötamist rahva poolt. Üldisteks loosungiteks olid "Demokraatlik ja sotsiaalne vabariik" ning "Maha kapitali ja privileegade va- bariik".¹⁾ Olgu märgitud, et "demokraat- liku ja sotsiaalse vabariigi" all mõttesid barrikaadivõitlejad "töölise valitsust".²⁾ Uue valitsuse liikmetena olid illes sea- tud Blanqui, Barbis, Raspail, Cabet, Albut, Proudhon jt.³⁾

Põhilise võitlejate massi moodustasid rahvusline töökodade töölised, kes võitlesid s'amade brigaadidena, milleles nad töö- tarid. Rahvusline töökodade nõval mängi- sid tähtsat osa ka revolutsioonilised klu- bid ja tööliste kutseühingud.⁴⁾

Ülestõusu juhtide hulgas domineeri- sid töölised, väinikäntöölised, radikaalse in- telligentsi esindajad, revolutsiooniliste klubi- de juhid ja rahvusline töökodade briga-

1) Морок, Революция 1848 года ..., лк. 12.

2) Морок, Утопические гны ..., лк. 92.

3) Морок, Революция 1848 года ..., лк. 12.

4) Морок, Утопические гны ..., лк. 89.

diivid. Eriti väljapaistvad võitlejad olid kommunistid Racary, Barthélemy, Voisambert. ¹⁾

Ülestõusnute kangelaslinnus hämmas-
tas isegi nende vaenlasi. Inimestest kut-
susid isile samuti ülestõusnute barri-
kaadid, mis ulatuses sageli kahe- või
kolmekordse majade kõrguseni, olid ehi-
tatud suure osavusega ja niivõrd hästi,
et neid võis lammutada ainult kahuri-
noolidega ja ka mitte korraga. ²⁾

Sellist kangelaslinnusest iivsi oli aga
vähe, kuna püüdis ühtne juhtimine ja
õige taktika. Ühtse töölispartei ja parima-
te töölisjuhtide püüdumine andis end
süü tunda. Ülestõusnutega ei olnud ühi-
nenud ühtegi tuntud demokraati ega sot-
sialisti. Nii oli Caussidière, kellele ülestõus-
nud olid pannud suuri lootusi, samuti
Louis Blanc kui Prouhon'gi kodanluse
poolal. Revolutsioonilised proletariaadi juhid
- Blanqui, Raspail jt. ei saanud aga
ülestõusu juhtida, sest nad olid vangis.

Ainukeses organisatsioonis, mis oru-
tas abi ülestõusule, oli „Inimese ja noda-

1) Monon, Peleusouus 1848roga..., lk. 12.

2) Zaczennyy, Peleusouus 1848roga bo ofpanusue, lk. 99.

niku õiguste ühing". Nimelt püüdis ta lüüa ülestõusu juhtivat kesust ja ühtlasi pärineb talt ka ülestõusu strateegiline plaan, mille oli välja töötanud endine husariohvitser Hersausie, kes oli Raspail' sõber. ¹⁾ Hersausie poolt väljatöötatud ülestõusuplaani järgi pidid insurgendid lüüma konventiliselt nelja kolonniga raevoja juurde. Esimese kolonni operatsioonibaasid olid Montmartre'i, La Chapelle'i ja La Villette'i aadlid. Teise kolonni baasi moodustasid peagu eranditult töölisteaga asustatud eelinnad Temple ja St.-Antoine. Kolmanda kolonni baas oli eelinnas St.-Marcel. Neljas kolonn toetus Sait Jacques'i eelinnale ja Meditsiinilise kooli rajoonile. Kavas oli esialgu puhastada vaenlastest Pariisi idaosas ja alles selle järel lüüda lääneosale. ²⁾

Ühendust kolonnide vahel pidi peetama eeliste lendaalkade abil, kes ühtlasi ka iseseisvalt tegutsedes pidid ehitama barrikaade ja hõivama väikesid tänavaid. ³⁾

" Ainuke selle plaani viga seisis selles,

1) Морок, Уроженские гму..., lk. 104. ¹⁰³ #

2) Марне и Эннисе, Хог гбурменас 6 Трапуме, Cor., m. VI, lk. 202 j.

3) Морок, Уроженские гму..., lk. 101.

et ta operatsioonide esimeses staadiumis jättis tähelepanemata Pariisi läänesosa." ¹⁾ Muide Kersausie õigesti küll opereeris ainult töölistega asustatud linnaosa'adega. ²⁾ Engels, iseloomustades Kersausie' d üfles, et ta "... lähleb ajalukmuu kui esimene barrikaadide väepealik." ³⁾ Kersausie' ülestõusuplaani ei suudetud aga realiseerida, kuna võitlejate jõud olid alles ebaküllaldased. Põhiliselt arenes ülestõus stühiliselt ja ülestõusnute sõjalised tegevused võtsid juba peale esimesi kokkupõrkeid valitsusvägedega isoleeritud iseloomu. See ajaolu ning muudugi ka valitsusvägede suur ülekaal viisid sellele, et ülestõusnud pidid mine-ma Kersausie' plaanis ettenähtud pealetungi asemel üle vallutatud positsioonide kaitsmisele ja andma initsiatiivi valitsusvägede kätte. ⁴⁾

Esimesel ülestõusu päeval, 23. juunil, insurgendid, jälgides seda plaani, hakkasid eraldama oma, tööliste, Pariisi nodan-

1) Маркс и Энгельс, Ког гбуркениуя б Парисе, Сор., т. VI, лк. 203.

2) Мороз, Урокениуя гну..., лк. 101.

3) Маркс и Энгельс, Ког гбуркениуя б Парисе, Сор., т. VI, лк. 210.

4) Записки, Революция 1848 года..., лк. 102. ж.

luse Parisist nahe barrikaadide rea-
ga. ¹⁾

Esimene tõsine lahing puhkes
St.-Denis' bulvaril, kus ülestõusnud osu-
tarid visa vastupanu. Clerj' tänava bar-
rikaad langes alles pärast seda kui
nõik ta kaitjad olid langenud. Visa
vastupanu osutati ka Temple'i eelinnas.
Esimene päev, 23. juuni, oli ainult pro-
loogius. Bulvar St.-Martin sai verise võit-
luse areeniks, mis lõppes „nõrka võiduga”.
Juundepääsmed olid ära löigatud. „Kor-
ral” õnnestus ka vallutada sild St.-Michel
ja liivuda sealt edasi. Valitsus kavatses
ülestõusu õhtuks maha suruda, sest ta oli
kindel, et sin on tegemist vaid mitteorga-
niseeritud jõuga, kes tegutses täielikult
ilma plaanita. Alles kindel oma võidus,
jättis valitsus vaid vähesed sõjaväeosad
vallutatud liiniosade kaitseks. ²⁾

Engels, hinnates ülestõusu esimest
päeva, ütles: „Esimene võitluse päev ei
annud valitsusele mingeid eeliseid. Tagari-
tõrjutud insurgendid võisid õõ joosul
uuesti vallata kaotatud positsioonid, mida

1) Marx u Энгельс, Ход гвентення в Париже, Сор., т. VI, лк. 203.

2) Мороз, Утопические гну..., лк. 104.

nad tööpoolset ka tegid. Seevastu valitus omas enda vastu kaas tõrist fakti: ta lasi kartetsiga ja ei surunud ülestõusu maha esimesel päeval. Kuid peale nende kartetsi noqyaannude, pärast ööd, mis ei toonud võitu, vaid oli vaherahvus, peale seda mäs loovutab oma noha revolutsioonile." ¹⁾

Ja tööpoolset, 24. juuni hommikul ülestõusnud, minnes üle pealiturkile, ei saanud tagasi mitte ainult kaotatud territooriumi, vaid olid isegi uusi juurde saadud. Uuesti oli hõivatud erliinn Saît Jacques ja taastatud side Cite'ga ²⁾

Esimesel kahel päeval võttis ülestõus grandioosse ulatuse. Väis isegi, nagu insurgentide võit olus kaheldamatu. ³⁾ Ülestõurnud Pariisi proletariaadi kindel energia ja kangelarinnus võisid ta vaenlax segaduse. ⁴⁾ 24. juunil saadeti laiali Tõitevnomisjon, keda süüdistati loidus ja noqu võim anti sõjaministri Cavaignac'i kätte, kes varustati dintaator-

1) Троекратская революция, №3, лк. 153.

2) Маркс и Энгельс, Коз гбумениа в Париже, Сор., т. VI, лк. 204.

3) Молок, Урохские гни..., лк. 96.

4) Энгельс, История французской революции 1848г. и второй республики, лк. 340.

line volitustega. Cavaignac oli kuul-
saks saanud oma julmuse poolt, mil-
lega ta surus maha araabia suguharu-
de vastupanu prantslaste vallutuspolitiika-
le Alžeerias. Cavaignac'i käsutuses oli
nüüd mobilisaardivägi ja läänkvartaa-
lide rahvuslik kaardivägi, millele lisati
desid hiljem veel eslinnade ja departe-
mangude rahvuslikud kaardiväelased,
kogu 20.000 meest.¹⁾ Kuid nende arv
suurenes veelgi, ulatudes 100 000 meheni.
Samal ajal oli insurgente kõigest 40-50
tuhat. Cavaignac alustas reeglipäraselt lahin-
gut insurgentide vastu ja võttis tarvitusele
raske suurtüübi, sest ainult suurtüüki-
tulega oli võimalik purustada need arvukad
barrikaadid, millede arv arvati olevat ühede
andmete järgi 414, teiste järgi üle 600.

26. juunil olid insurgendid sunni-
tud alistuma üheksalüra vaenlase ees.
Juunipäeval olid "... erimeseks suureks
heitluseks mõlema klassi vahel, milledeste
jaguneb nüüdisaegne ühiskond. See oli
võitlus kodanliku korra säilitamise või
hävitamise eest." ²⁾ Selles võitluses võitis no-

1) Labrousse u. Pansu, Ученые XIX века, т. 5, л. 25.

2) Маркс u. Энгельс, Ученые и революция, т. VIII, л. 23.

danlus, kuna töölislas oli sunnitud
 taanduma. " Vaitjans jäi kodanlik va-
 baruik. Tema poolel seisid finantsaristo-
 kraatia, tööstuslik kodanlus, väinukodan-
 land, sõjavägi, lühike ^{mobili} kaardiväena
 (garde mobile) organiseeritud kaltsapro-
 letariaat, intelligents, vabametslised, papid
 ja külarahvastik. Paüri proletariaat omas
 enda poolel ainult iseennast. " 1) Proleta-
 riaadil püüdis lütlane talupoegnonna
 näol, kes oli siis kodanluse poolel. Ko-
 danlus võitis rutõttu, et ta leidis toe-
 tust väinukodanluse ja talupoegade mas-
 sides. Seltsimes Stalin ütleb: „ 1848 ja
 1871. aasta revolutsioonid Prantsusmaal huk-
 nurid püüisid seppärast, et talupoegade
 reservid osutusid kodanluse poolel. Ontoobi-
 revolutsioon võitis seppärast, et ta suutis
 kodanluselt üle võtta ta talupoegade
 reservid, ta suutis need reservid tõmmata
 proletariaadi poolle ja proletariaat osutus
 selles revolutsioonis ainasa juhtivaks jõuks
 linna ja küla töötava rahva miljonilis-
 tele massidele. " 2)

1) Карне и Энрике, Восстания в Европе и в России, Москва, 1929 г.

2) Stalin, Октябрьская революция и ее роль в истории человечества, Москва, 1929 г. стр. 100.

juuni - ülestõusu mahasurumisega kaasnes metsik terror. 1848-a. „väitas kodanlus esmanordselt, millise meelejuulmusega ta tarub kätte proletariaadile, kui see julgeb tema vastu välja astuda milise klassina oma huvide ja nõudmistega“¹⁾ Pärast võitluse lõppu oli tapetud 11 tuhat inimest, 11,5 tuhat antud kohtu alla ja 3,5 tuhat saadetud asumisele ilma kohtuta. Võitluse käigus oli tapetud insurgentide arv 400-500. Neist arvestatult saame selge pildi kodanluse eesmärkidest: tappa, tappa võimalikult rohkem töölisi, teadlikumad osa ja suruda sellega töölini käiesti oma kanna alla. Selle terrori klassisloorn selgub sellest, et 11,5 tuhandest inimest, keda võeti vastutusele, enam kui 75% olid töölised. Veel suurema protsendi moodustasid töölised nende 3,5 tuhande hulgas, kes saadeti ilma kohtuta asumisele.²⁾

Julmalt noheldi vangistatud insurgente. Paljud neist lasti maha kohapeal rahvusliku kaardiväe ja mobilkaardiväe poolt.³⁾ Vangistatute tingimused olid kohu-

1) Карне и Энрике, Введение к брошюре Маркса „Французская война во Франции“, 1-й т. XVI, 2, с. 85.

2) Молок, Утопские гни..., с. 115.

3) Миллер, 48-ой год..., с. 38.

tavad. Osa vange hoiti linna raenoja
 keldris. Süatoduid tõngati treppidest al-
 la, kusjuures nende kehad kattusid haa-
 vadega. Sün nad pidid seisma kuni vöö-
 ni vees tihedalt surutuna rüüsteise vastu.
 Kuni 60 tundi hoiti neid sün toiduta ja
 veeta. Neid, kes nõrkusert olid langenud
 mudasse vette, oli võimatu välja tõmmata.
 Teised aga jätkasid seismist kuni järg nen-
 deni jõudis. Vähiinagi kära juures tulis-
 taid valvurid ja vangidel tuli seetõttu
 rääkida omavahel ainult sosinal.¹⁾

Kõige sunnetumas olukorras olid need
 vangistatud, kes viibisid Tuileris' lossi keld-
 rites, kus rahvuskaartlased keelasid maha-
 lastumise ähvardusel vangidel näia õhuau-
 nude juures.²⁾ Töölisulansi füüsilise hävita-
 minga naames ka töolistelt relvade ära-
 võtmine.

Kodanluse valge terrori määratsemis-
 päevil kirjutas Herzen: „Kõrvus kostavad
 veel panged, nihutava ratsaväe plagin, suurtü-
 ünifafettide raske tüme rattamüra sunnud tä-
 narail. Mälus vilksatavad rünnud detailid.
 Haavatu kanderaamil hoiaib ühe näega mil-

1) Мюккерем, 48-ой роз..., л. 41. jj.

2) Себастьян, л. 42. jj.

just kinni ... Mõned tilgad verd pro-
 pesas. Omnibused, täis laipu, minniseo-
 tud kätega vangid. Suurtükid Bastille'
 väljakul ... ja süngi öine hüüe: „Tunni-
 mees, ettevaatust!“ ¹⁾

Kui raskesti elas üle Herzen juuni-
 ülestõusu masendavaid sündmusi, sellest
 annavad tunnistust ta järgnevad read:
 „Tõusta oma toas näed süles, mitte oma-
 da võimalust värvast välja minna, ja
 kuulda s'amas, ümberingi, lähedal, kau-
 gel - laskusid, komandosõnu, karjeid, trum-
 mipöriinat, ja teada, et sin kõrval vala-
 takse verd, puritatakse, toigatakse, et s'amas
 surrakn, - sellest võib surra, hulluks min-
 na. Ma ei surnud, kuid ma vananesin...“ ²⁾

Samal ajal, kui vene esindlikud
 inimesed tundrid naasa insurgentidele, lei-
 dis juuni-ülestõusu julm mahasurumine
 suurt poolhoidu Euroopa reantsionilisis ring-
 konnis. Inglise kodanlikud ajalehed soovitasid
 Cavaignac'i valida presidendiks ja Nikolai
 Bunites Cavaignac'i ta võidu puhul.

Juuni-ülestõus oli toonud prantsuse
 proletariaadile uusi ohvreid. Cavaignac, nelle-

1) Repress, Bourne u gyenne, m. III, lk. 373. jj.

2) Scalsamas, lk. 373.

le oli ülesandeks tehtud ülestõus maha
 suruda, toostas seda metsiku julmusega.
 Selle metinusega tahtis ta seavutada
 töölislasi üli võimu, mis tal õnnestus-
 ni. Juuni-ülestõusule järgneb nodanlu-
 se reaktiooni tugevumine ja pealting,
 töölislasi poolt varem nähterõidetud po-
 litilistele õigustele. Ineloomulik on seejuures
 veel asjaolu, et pärast prantsuse tööliste
 liinasaamist ei läinud reaktioon üli pea-
 litungile mitte ainult Prantsusmaal, vaid
 ka Saksamaal ja Itaalias, kus revolüt-
 sioon oli täies hoos, samuti ka Euroopa
 teistes riikides.

Juuni-ülestõusu tähtsus ja õppetunnid

Juuni-ülestõusu päevil aruvid Marx ja Engels järjekindla proletaarise internationalismi seisukohal. „Parüsi töölüste juuni-ülestõus tabas meid vahipostil“, tuletas seda meelde Engels 36 aastat hiljem. „Esimesest lastest alates me aruvid otsustavalt insurgentide poolele. Pärast nende liüüasaamist aruvtas Marx võidetute mälestust ühes oma kõige võimsamas artiklis.“¹⁾ See ilmus 29. juunil „Neue Rheinische Zeitung“ veergudel.

Marx ütles juuni-ülestõusu kohta järgmist: „Mitte ükski Prantuse kodanluse aruvtuust revolutsioonidest, alates 1789. aastast, polnud kallalitung norrale, sest nad kõin jätkid puutumata klassi-valituse, töölüste õjuse ja kodanliku norra, ükskõik kui tihti ka muutuski selle valituse ja selle

¹⁾ Маркс и Энгельс, Маркс и „Новая Рейнская газета“ (1848-1849),
Сор., т. VI, л. 9.

ojuse poliitiline nuiju. Juuni ründas seda
norda. Hädä juunile!"¹⁾

Parisi töölislast, neda sundis üles-
tõusule kodanlus 1848. a. juunis, kannat-
tas suuri kaotusi, misid võib öelda, et
need ohvid ei olnud asjatud. Oli vaja
juunipäevade veiseid õppetunde, et neist
teha koonuvõtteid ja üldistisi järgnevateks
võitlusteks.

Juunipäevad näitavad meile nõige-
pealt, et ilma ühtse partei juhtimiseta ei
saa olla edu ülestõus. Peale ühtse juhti-
mise on vaja töölislastil kindlustada
liit talupoegkonnaga. Ülestõusnutel peab
olema toetust sõjavägedes. Juuni-ülestõus
püüdnud aga nõin need tingimused, mis
on vajalikud ülestõusu õnnestumiseks.

See asjaolu võimaldabki Cavaignac'il,
sellel prantsuse radetil, ülestõus maha suru-
da. Milline oli aga see ajalooline pind,
mis rünnitas Cavaignac'i? Sellele vastab sel-
gelt Lenin, öeldes järgmist: „Meenutagem
Cavaignac'i klassi-osa. 1848. a. veebruaris ku-
nutati Prantsusmaal monarhia. Kodanlikud
vabariiklased on võimul. Samuti nagu meie
radetil tahavad nad „norda“, nimetades sel-

1) Маркс и Энгельс, Учение о Парижской Коммуне, т. VI, с. 199.

lens masside rõhuline monarhistlikeude
 abinõude taastamist ja kindlustamist —
 politseid, alatist sõjaväge, esõigustatud
 ametnikkonda. Nagu meie nädalidni ta-
 havad nad teha lõppu revolutsioonile,
 vihates revolutsioonilist proletariaati tema
 tol ajal veel väga ebaselgete „sotsiaalsete“
 (s.o. sotsialistlike) taotlustega... Nagu meie
 nädalidni, kannatanid nad osavasti Louis
 Blanc'i väinudandlinnu „sotsialismi“, võttes
 Blanc'i ministriks, muutis ta sotsialistlike
 tööliste juhust, kelles ta tahtis olla, nodan-
 luse lisandiks, sabaranuks... Teisens põhilises
 ühiskondlikus jõuks oli väinudandlus, kõhke-
 us, punasest tondist ära hirmutatud, kes
 lannis end mõistada hünideist „anarhistide“
 vastu... Kolmandaks otustavaks klassijõuks
 oli proletariaat, kes taotles mitte „leppimist“
 nodandusega, vaid võitu vümasel üle, kartma-
 tut revolutsiooni edasiarendamist ja sejuu-
 us rahvusvahelises ulatuses.“ 1)

„Siinult püsivusest ja valusest“, ütles
 Lenin, olemb kas vene Cavaignac'e ootab
 võit või kaotus.“ 2) Ka 1917.a. kontrevolut-
 siooniline nodandus Venemaal otis oma Cavaig-

1) Ленин, Из какого классово исторична происхождения и „пригуды“ Кабени-
 эки, Сор., м. 25., лк. 75. jj.

2) Sealsamas, лк. 78.

nae'ki Kornilovi mässus, et purustada
 revolutsioon, kuid see ebaõnnestus, sest pro-
 letariaadi võitlust juhtis leninlik-stalin-
 lik partei.

Võib öelda, et juuni-ülestõuse ve-
 rised õppetunnid olid suure ajaloolise täht-
 susega noogu töölislüümimise, sest nad
 nühendavad töölislüümimise ülesande täitmist.
 juuni-ülestõuse õppetunnid olid sellis-
 esmujus, mis citas kindlustada vene pro-
 letariaadile võitu 1917.a. oktoobris. Ka tä-
 napäeval prantsuse töölisklass pole unusta-
 nud juunipäevade muhusrikkaid tradit-
 sioone, võideldes oma vabastamise eest.

Kokkuvõte

1848. a. toimunud revolutsiooni võib nimetada kolmandaks kodanikuks revolutsiooniks Prantsusmaal, mis seadis oma esmärgiks maa demokraatliku ümberkorraldamise. Kui esimene revolutsioon oli aastail 1789-1794, siis teiseks etapiks võitlus kodanik-demokraatliku revolutsiooni lõpuleviimise eest oli juulirevolutsioon 1830. a. See revolutsioon jäi aga peatuma poolele teele ja ei läinud vabarügi väljakuulutamiseni, arendades vaid Karl X aristokraatliku monarhiat Louis Philippe'i kodanliku monarhiaga.

Juulimonarhia ajal (1830-1848. a.) toimub kapitalismi edasine areng Prantsusmaal ning sellega ühtlasi järjest suurenev töölislaste eksploatatsioon. Töötajate olukorra pidev halvenemine tingib na erimes- te massiliste tööliste väljaastumiste tekkimise riikliku võimude vastu. Lyoni kangute üles-

Tõusud 1831 ja 1834. a. näitavad, et ajaloo areenile on astumas uus ühiskond-
 lise jõud - töölisklass. Kuigi selle aja
 töölisklassi liikumine oli veel lapsseingades
 ning ei omanud mingit iseseisvust, sõl-
 tudes suures osas ära salajaste vabariik-
 lise ühingu tegevusprogrammist. Prant-
 suse töölised ei olnud iseseisvat poliiti-
 list parteid ega sobiaalset programmi.
 Selle aja sotsialistlikud teooriad kandsid
 utopistlikku iseloomu. Ei Louis Blanc, Cabet
 ega Proudhon ei võinud näidata prant-
 suse proletariaadile õiget teed ka vabasta-
 miseks eksploatatsioonist, jutlustades klassi-
 de koostööst ja ühiskonna ümberkorralda-
 misest reformide teel. Isegi selle aja revol-
 tsionilised ideoloogid Blanqui ja Desamy
 ei näinud, et sotsiaalse revolutsiooni kand-
 vaks jõuks on proletariaat ning mõistsid
 revolutsiooni kui elumitseliste revolutsio-
 näärde vandenõud.

Prantsuse töölisklassi vähesel klassi-
 teadlikkusega ongi võimalik seletada
 seda, et 1848. a. toimunud Veebruarirevo-
 lutsiooni tulemused läksid naruks ainult
 kodanlusele ja mitte proletariaadile, kuigi
 viimane oli selles revolutsioonis kandvaks
 jõuks. 1848. a. revolutsiooni oli ette valmis-

tanud nagu juulinonarkhiaaegne majan-
 duslik ja poliitiline nõrk. Proletariaat,
 talupoegkond ja väinodanlus oli pettu-
 nud 1830. a. juulirevolutsiooni tulemustest,
 mis ei toonud nende poolt loodetud
 vabariigi rajamist ega kodanlik-demokraat-
 lise vabadusi. Võimul oleva finantsaristo-
 kraatia monopolistliku valitsemisega polnud
 rahul ka tööstuliku kodanluse laialda-
 sed ringkonnad. Kuid need vastuolud
 ühes ja samas määris, kodanluse hulgas, ei
 olnud ajendanud uut revolutsiooni, kui ei
 olnud muut antürist osutanud rahvamasid,
 millele olunõrda rakendand veelgi 1845 ja
 1846. a. aset leidnud viljainaldused ja
 1847. a. teeninud majanduslik kriis. Viima-
 ne ajaolu saabus revolutsiooni otseseks ajin-
 duse ja 24. veebruaril 1848. a. Pariisi tööli-
 sed, koos väinodanluse demokraatlike
 nihtide ja intelligentidega kukutasid, pea-
 le kolmepäevast võitlust barrikaadidel, Louis
 Philippi'i kodanliku monarkhia. 25. veebua-
 ril 1848. a. ajutine valitsus kuulutas Prant-
 surmaa vabariigiks.

1848. a. kodanlik-demokraatliku revo-
 lutsioon erines nõrgist elmistest revolutsioo-
 nidest sellepõhelt, et sünnitöölisulaks initsi-
 valt entas oma majandusliku ja poliitilise

nõudeid. Esimendleund prantsuse töölisel unistavad mingusist vabariigist, mis mitte ainult ei annaks rahvale poliitilisi vabadusi, vaid ka vabastaks töötajaid kapitalismi iinest. See ilmuses juba esimestel päevadel peale II vabariigi väljakuulutamist tööliste poolt esitatavatest loomngitust, nagu „õigus tööle“ ja „töö organiseerimine ning „kaotada inimese ekspluatatsioonine inimese poolt.“ Hloopsis midagi muud ootavad II vabariigilt aga varuvad nlarid. Kodanluse laialdand ringkonnad lootrid, et vabariik, tehes lõpu suurpannute ja tööstusmagnaatide valitsemisele, mis pidurdas maa industrialiseerimist, kindlustab iiktlan kapitalistliku korra aluseid.

Esimestel ajutise valitsuse eksisteerimise nädalatel kujutavad Pariisi töölisel endast jõudu, mida tuli ajutisel valitsusel arvestada. Vabariikliku nõud, üldine valimisõigus, nlubide ja nõs oleute vabadus, tööliste-komisjoni loomine, tööpäeva lühendamine nuni 10 tunnik - nllid olid tähtsamad prantsuse töölisulansi saavutused sel ajal.

Kõiki need järelhandmised töölisulansi nõuetele hirmutavad aga reaktioonilisi jõu-

de. Ning sel ajal kui väinudandlik
 sotsialist Louis Blanc minutas töötavaid
 masse nõlavate fraasidega. "vendlusust"
 ja nõinide nlaride "noostööst", ajutise
 valitsuse nodandlik enamik valmistus otsus-
 tavaks võitlusks revolutsiooniliste töölistega.
 Reantsiooni pralitungi algus töölistelari
 tuli ilmsiks 16. aprillil, mil Pariisi tööliste
 rahuliku demonstratsiooni vastu oli mobili-
 seeritud 100 000 rahvuskantlast "Kommu-
 nistliku vandurtri" ettenäandel. sõjaristus
 nõunypõrneni küll ei mindud, kuid see
 sündmus andis ajutise valitsusele ettenäande
 sõjaväe tagaritoomiseks Pariisi.

23. aprillil toimusid valimised Anta-
 vasse Kogusse, millega kaasnesid tööliste väl-
 jaastumised reas linnades. 4. mail avati
 Antava Kogu, mille liikmete enamiku moo-
 dustasid parempoolsed vabariiklased, kes
 esindasid kaubandus- ja tööstusnodanduse
 huvi. Antava Kogu valimisega olid tööli-
 sid seisatud februarirevolutsiooni positsioo-
 nidelt. Ajutise valitsuse asemele loodi nüüd
 Täitevkomisjon, millesse ei võetud enam
 proletariaadi esindajaid Louis Blanc'i
 ja Albert'i. See asjaolu, et oli nõvalda-
 tud Louis Blanc ja Albert, nutsus loomu-
 hüult enle rahulolematuse töötavates mas-

sides, mis suurenus veelgi kui Asutav Kogu andis demeedi petitioonide esitamise õiguse püüamise kohta ja tagasi lüüasa, töoministeriumi antamise ettepaneku. Et sundida Asutavat Kogu oma poliitikat muutma, selles oli organiseeritud 15. mail revolutsiooniliste klubide algatusel suur rahwameelikawaldus. Demonstrateerimisi näiguse tehti katses laiali ajada Asutav Kogu ja moodustada uus valitus, kuid see ebaõnnestus, demonstrandid aeti laiali ja tuntud töölislaste juhid nagu Blanqui, Raspail jt. olid arresteritud.

Otsustas nõukorpse proletariaadi ja kodanluse vahel toimus 23-26 juunil Pariisis. Otsust põhjust selles andis rahwusliku tööolude laialiseatmine. Ülestõusnute loosungid näenisid selgelt ülestõusu eesmärkidest ja ta klassiseloolest. Kõlendid loosungid, nagu „demokraatliku ja sotsiaalse vabariigi“ ning „maha kapitali ja privileegide vabariigi.“ Ülestõusnud töölistel püüdis aga keskne juhtimine. Samuti andis end tunda parimate töölisjuhtide püüdmise. Töölised, kes ei omanud mingit toetust väljapoolt, sest talupojaressid olid kodanluse poolel, pidid lö-

puus taanduma ilenaalunati kodanuse jõudude es.

Tuus vile seda reetlikku osa, mida mängis väinukodanlike sotsialistide poliitika 1848. a., rääkis Lenin, "... et nimelt nõrkus, ebakindlus, kergeusulikkus kodanuse suhtes Louis Blanc'ide poolt sünnitatud Cavaignac'i andsid talle jõudu." ¹⁾

Samasugust reetlikku poliitikat mängivad tänapäeval parempoolsed sotsialistid, kes on kodanuse poolehoidjad oma maa rahvuslike huvide äraandmise alatus tees. Kuid Prantsusmaa proletariaat pole enam see, kes ta oli 1848. a. Proletariaat, kes on oma võitluse ajalukku kirjutanud nungelastikud juunipäevad, ei kesta sekund ja on kindel, et vapper prantsuse töölisuloss kommunistliku partei juhtimisel võitlus oma maa vabaduse ja sõltumatuses est saavutab lõppes täieliku edu.

1) Ленин, Из какого массового историка при-
ходило и "призвуч" Каверина, Сор., т. 25., л. 78.

Kasutatud kirjandus

I Marksismi - leninismi klassikud

- 1) Маркс, К., Июньское поражение 1848г., "13 июня 1849г.", Восемнадцатое Брюмера Луи Бонапарту, Маркс, К. и Энгельс, ф., Сочинение, Том VIII, кн. 4-27, 27-56, 321-443, Москва - Ленинград, 1931.
- 2) Маркс, К., Маркса - Л. Кузильману, Маркс, К. и Энгельс, ф., Сочинение, Том XXVI, кн. 105-106, и.к. 1935.
- 3) Энгельс, ф., Маркс и "Новая Рейнская газета" (1848-1849), Ход движения в Париже, Маркс, К. и Энгельс, ф., Сочинение, Том VI, кн. 9-11, 202-206, Москва - Ленинград, 1930.
- 4) Энгельс, ф., Предисловие к 4-му немецкому изданию "Коммунистического манифеста", Введение к брошюре Маркса "Гражданская война во Франции", Предисловие к первому итальянскому изданию "Коммунистического манифеста", Маркс, К. и Энгельс, ф., Сочинение, Том XVI, часть II, кн. 48-52, 83-94, 325-329, и.к. 1936.
- 5) Маркс, К. и Энгельс, ф., Известия из Парижа,

Маркс, К. и Энгельс, Ф., Сочинение, Том VI, лк. 197-201, Москва-Ленинград, 1930.

6) Маркс, К. и Энгельс, Ф., Критика и рецензии, Маркс, К. и Энгельс, Ф., Сочинение, Том VIII, лк. 263-319, Москва - Ленинград, 1931.

7) Marx, K. ja Engels, F., Kommunistliku partei manifest, Tallinn, 1946.

8) Ленин, В. И., Критические заметки по национальному вопросу, Сочинение, Том 20, лк. 1-34, Издание четвертое, и. к. 1948.

9) Ленин, В. И., Любимовича, М. П. Царетини и массовая борьба, Сочинение, Том 24, лк. 15-18, 292-295, Издание четвертое, и. к. 1949.

10) Ленин, В. И., "Великий отход", Из какого массово источника приходят и прыдут "Кавеньяки?", Грозная катастрофа и как с ней бороться, Государство и революция, Сочинение, Том 25, лк. 44-46, 75-78, 295-339, 353-462, Издание четвертое, и. к. 1949.

11) Ленин, В. И., Марксизм и восстание, Сочинение, Том 26, лк. 4-9, Издание четвертое, и. к. 1949.

12) Ленин, В. И., Третий интернационал и его место в истории, Сочинение, Том 29, лк. 279-287, Издание четвертое, и. к. 1950.

13) Stalin, J. V., Nene revolutsiooni võidu tingimused, Teosid, 3. köide, лк. 11-15, Tallinn, 1948.

14) Stalin, J. V., Lenin kui Venemaa Kommunistliku Partei organiseerija ja juht, Teosid, 4. köide, лк. 299-308,

Tallinn, 1948.

15) Stalin, J. V., Outoobrievolutsioon ja vene kommunistide taktika, NSV Liidu Konstitutsiooni projektist, Leninismi kinnimusi, lk. 68-92, 448-472, Tallinn, 1945.

II Muu kirjandus

16) Перуэн, А. М., Франко и гилье, Том III, Москва, 1938.

17) Herzen, A., Valitud artiklid ja kirjad, I, Tallinn, 1949.

18) Застенкер, Ф., Революция 1848 года во Франции, Москва, 1948.

19) История XIX века, под редакцией профессоров Лависса и Рамбо, Том 3., ja Том 5., Второе издание, Москва, 1938.

20) Любимихин, В., 48-ой год и Коммуна, С.-Петербург, 1906.

21) Молок, А. М., Июльские дни 1848 года в Париже, Москва, 1948.

22) Молок, А. М., Революция 1848 года и вторая республика во Франции, Москва, 1949.

23) Потемкин, Ф. В., Июльская монархия во Франции (1830-1848гг.), Москва, 1949.

24) Пролетарская революция, №3 ja №4, 1940.

25) Эрматов, Луи, История французской революции 1848г. и второй республики во Франции, С.-Петербург, 1907.